

İQTİSADİYYAT

www.iqtisadiyyat.com

Həftəlik iqtisadi, ictimai-siyasi, müstəqil qəzet

Qiyməti razılaşma yolu ilə

Qəzet 1999-cu ildən çıxır

ÜÇTƏRƏFLİ MOSKVA GÖRÜŞÜ REGIONDA MÖHKƏM SÜLHÜN, TƏHLÜKƏSİZLİYİN VƏ DAVAMLI SOSIAL-İQTİSADI İNKİŞAFIN TƏMİN OLUNMASINA XİDMƏT EDƏCƏK

Yanvarın 11-də Moskvada Rusiya Prezidenti Vladimir Putin, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan arasında üçtərəfli görüş keçirilib.

Görüşdə çıxış edən Rusiya Prezidenti Vladimir Putin ölkə başçılarını salamlayaraq, deyib:

- Rusiya ölkələrimizi və xalqlarımızı bir-birinə bağlayan tərəfdaşlıq və mehriban qonşuluq münasibətlərini yüksək qiymətləndirir. Buna görə də biz ələvəlanmış silahlı münaqişəni həyəcanla və insanların taleyinə görə narahatlıqla izləyirdik. Təəssüf ki, genişmiqyaslı hərbi əməliyyatlar xeyli sayda insan tələfatına gətirib çıxarıb. Cənubi Qafqazda onsuz da mürəkkəb olan vəziyyəti kəskinləşdirib, terrorizmin yayılma riskini artırır.

Hörmətli həmkarlar, sizə təşəkkür etmək istəyirəm ki, Rusiya tərəfinin qan tökülməsini dayandırmağa, vəziyyəti sabitləşdirməyə kömək etməyə və davamlı atəşkəsə nail olmağa yönəlmiş fəal vasitəçilik səylərini müsbət qəbul etmişiniz. Ölkələrimizin diplomatik və hərbi idarələri bu mürəkkəb məsələnin həlli üzərində gərgin iş aparırlar. Biz sizinlə daim əlaqədə olmuşuq, birlikdə kompromis axtarmışıq. Məhz bizim birgə səylərimiz nəticəsində intensiv, o cümlədən xatırladığınız kimi, noyabrın 9-da gecə vaxtı telefon danışıqlarımızdan sonra üçtərəfli Bəyanat razılaşdırıldı və biz sizinlə onu imzaladıq. Məlum olduğu kimi, bu baza sənədində,

hər şeydən əvvəl, hərbi əməliyyatların tamamilə dayandırılmasından, regiona Rusiya sülhməramlılarının göndərilməsindən və xüsusilə əhəmiyyətli olan odur ki, hərbi toqquşmalardan zərər çəkmiş dinc əhəlinin normal həyata qayıtmasına hərtərəfli və səmərəli kömək göstərilməsindən söhbət gedir.

Bu halda xüsusi qeyd etmək istərdim ki, Rusiya özünün bütün fəaliyyətində ATƏT-in Minsk qrupunda əldə edilmiş əsas qaydalarla riayət etməyə çalışırdı.

Biz öz hərəkətlərimizi mütəmadi olaraq tərəfdaşlarımız – Minsk qrupunun həmsədrləri ilə razılaşdırmaqda davam edirik.

Bu gün məmnuniyyətlə qeyd etmək olar ki, üçtərəfli razılaşmalar ardıcıl olaraq reallaşır. Biz əminlik ki, bu, çoxdan davam edən münaqişənin ədalətli əsasda, həm erməni, həm də Azərbaycan xalqlarının mənafelərinə uyğun olaraq uzunmüddətli və tamformətli nizamlanması üçün zəruri ilkin şərait yaradacaq.

Dağlıq Qarabağda təmas xə-

tində və Laçın dəhlizi boyunca atəşkəsə riayət edilməsinə nəzarət üçün Ermənistan və Azərbaycan tərəflərinin xahişi ilə rusiyalı sülhməramlı kontingent yerləşdirilib. Atəşkəs rejiminə riayət edilməsinin təmin olunması üçün səmərəli sistem yaradılıb. Rusiya sülhməramlılarının məsuliyyət zonasında 23 müşahidə məntəqəsi fəaliyyət göstərir, daha dörd əlavə post dəhliz boyunca hərəkətin təhlükəsizliyinə cavabdehdir. Hazırda regionda vəziyyət sakitdir.

Biz məcburi köçkünlərin və qaçqınların təhlükəsiz qayıtması üçün çox iş görürük. Noyabrın 14-dən keçən müddətdə 48 mindən çox insan artıq Qarabağa qayıdıb. Əsirlər və həlak olanların cəsədləri Rusiyanın vasitəçiliyi ilə dəyişdirilib.

Beynəlxalq Humanitar Müşahidə Mərkəzi uğurla fəaliyyət göstərir. Ölkələrimizin mütəxəssisləri bu mərkəz çərçivəsində yaşayış məntəqələrinin normal həyatının nizamlanması, dağıdılmış infrastrukturun bərpası, tarixi, dini və

mədəni abidələrin qorunması ilə bağlı ümdə məsələləri həll edirlər. Mərkəzin əməkdaşları enerji və istilik təchizatının bərpası ilə məşğul olurlar.

Rusiyadan münaqişə zonasına 800 tondan artıq tikinti materialı, ümumilikdə 1,5 milyon tondan çox humanitar yük çatdırılıb. Əhaliyə tibbi yardım göstərilir. 479 hektardan çox ərazi minalardan təmizlənilib, 182 kilometr yol, 710 bina və tikili yoxlanılıb. Partlayış təhlükəsi olan 22 mindən çox əşya aşkar olunub və məhv edilib.

Fikrimcə, bu gün, ilk növbədə, ötən il 9 noyabr tarixli birgə Bəyanatda göstərilmiş əsas nizamlama istiqamətləri üzrə növbəti addımların razılaşdırılması vacib olardı. Mən Rusiya sülhməramlı kontingentinin fəaliyyəti, demarkasiya xətlərinin dəqiqləşdirilməsi, humanitar problemlərin həlli, mədəni irs obyektlərinin qorunması ilə bağlı məsələləri nəzərdə tuturam.

Regionda iqtisadi, ticari və nəqliyyat əlaqələrinin bərpası, sərhədlərin açılması məsələsi xüsusi diqqətə layiqdir. Nəzərdə tutulur ki, bu məsələlərlə Rusiya, Azərbaycan və Ermənistanın Baş nazirlərinin müavinlərinin sədrliyi ilə üçtərəfli xüsusi işçi qrup məşğul olacaq.

Hörmətli həmkarlar, ümidvar olduğumu bildirmək istərdim ki, bizim bugünkü danışıqlar işgüzar şəraitdə keçəcək, regionda möhkəm sülhün, təhlükəsizliyin və davamlı sosial-iqtisadi inkişafın təmin olunmasına xidmət edəcək. Şübhəsiz, biz hamımız bunda maraqlıyıq.

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN, ERMƏNİSTAN RESPUBLİKASI BAŞ NAZİRİNİN VƏ RUSİYA FEDERASIYASI PREZİDENTİNİN BƏYANATI

11 yanvar 2021-ci il

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Ermənistan Respublikasının Baş naziri Nikol Paşinyan və Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin Bəyanat imzalayıblar. Bəyanatı təqdim edirik.

Biz, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İ.H.Əliyev, Ermənistan Respublikasının Baş naziri N.V.Paşinyan və Rusiya Federasiyasının Prezidenti V.V.Putin aşağıdakıları bəyan edirik:

1. 2020-ci il 9 noyabr tarixli Bəyanatın 9-cu bəndinin regionda bütün iqtisadi və nəqliyyat əlaqələrinin bərpası ilə bağlı hissəsinin reallaşdırılması məqsədilə Rusiya Federasiyasının Prezidenti V.V.Putinin Azərbaycan Respublikasının, Ermənistan Respublikasının Baş nazirləri müavinlərinin və Rusiya Federasiyası Hökumətinin sədr müavininin birgə həmsədrliyi ilə üçtərəfli işçi qrupu yaradılması barədə təklifi dəstəkləyirik.

2. İşçi qrupu 2021-ci il yanvarın 30-dək ilk iclasını keçirəcək, bu iclasın nəticələrinə görə Bəyanatın 9-cu bəndinin reallaşdırılmasından irəli gələn işlərin əsas istiqamətlərinin siyahısını formalaşdıracaq, prioritet qismində dəmir yolu və avtomobil yollarını müəyyən edəcək, həmçinin bundan sonra Tərəflər adlanacaq Azərbaycan Respublikası, Ermənistan Respublikası və Rusiya Federasiyası arasında razılaşma əsasında digər istiqamətləri müəyyən edəcəkdir. 3. Fəaliyyətin əsas istiqamətlərinin

reallaşdırılması məqsədilə İşçi qrupunun həmsədrləri bu istiqamətlər üzrə Tərəflərin səlahiyyətli hakimiyyət orqanları və təşkilatlarının vəzifəli şəxslərindən ibarət ekspert yarımqruplarının tərkibini təsdiq edəcəklər. Ekspert yarımqrupları İşçi qrupunun iclasından sonra bir ay müddətində layihələrin siyahısını təqdim edəcək, onların reallaşdırılması və Tərəflərin yüksək səviyyədə təsdiq etməsi üçün zəruri resursları və tədbirləri əsaslandıracaqlar.

4. İşçi qrupu 2021-ci il martın 1-dək Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası ərazisindən həyata keçirilən beynəlxalq daşımaların, həmçinin Azərbaycan Respublikası və Ermənistan Respublikası tərəfindən həyata keçirilən, yerinə yetirilməsi zamanı Azərbaycan Respublikasının və Ermənistan Respublikasının ərazilərinin kəşisiməsi tələb olunan daşımaların təşkili, yerinə yetirilməsi və təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün zəruri olan yeni nəqliyyat infrastrukturunu obyektlərinin bərpasını və tikilməsini nəzərdə tutan tədbirlərin siyahısını və reallaşdırılması qrafikini Tərəflərin yüksək səviyyədə təsdiqləməsi üçün təqdim edəcək.

**Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İ.H.Əliyev
Ermənistan Respublikasının Baş naziri N.V.Paşinyan
Rusiya Federasiyasının Prezidenti V.V.Putin**

RUSİYA PREZİDENTİ VLADİMİR PUTİNİN BƏYANATI

- İlk növbədə, həmkarlarıma - həm Azərbaycan Prezidentinə, həm də Ermənistanın Baş nazirinə bu gün Moskvaya gəlməyə, bizim keçən ilin 9 noyabr tarixli sülh razılaşmamızın şərtlərinin icrası ilə bağlı məsələləri müzakirə etmək üçün görüşməyə razılıq verdiklərinə görə təşəkkürümü bildirmək istəyirəm.

Bu razılaşmanın şərtlərinə ümumilikdə riayət edildiyi, heç bir ciddi insidentin qeydə alınmadığı qənaətinə gəldik.

Rusiyanın sülhməramlı qrupu hər iki tərəf qarşısındakı öhdəliklərini tam şəkildə yerinə yetirir. Bugünkü görüşümüzün əvvəlində dediyim kimi, 48 mindən çox köçkün və qaçqın artıq Dağlıq Qarabağa qayıdıb. Infrastruktur, energetika, yaşayış binaları, sosial infrastrukturun bərpası üçün davamlı iş aparılır.

Bugünkü görüşü son dərəcə vacib və faydalı hesab edirəm, çünki razılığa gələ bildik və bölgədəki vəziyyətin inkişafına dair birgə Bəyanat imzaladıq. İqtisadi əlaqələrin qurulması, infrastruktur layihələrinin inkişafı üzrə konkret addımları nəzərdə tuturam.

Bu məqsədlə üç hökumətin - Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya Baş nazirləri müavinlərinin rəhbərlik edəcəyi işçi qrupu yaradılacaq. Yaxın zamanda onlar işçi ekspert alt qrupları yaradacaq, regionun nəqliyyat infrastrukturunu və iqtisadiyyatının inkişafı üzrə konkret planlar təqdim edəcəklər.

Əminəm ki, bu razılaşmaların icrası həm Ermənistan, həm də Azərbaycan xalqlarına fayda verəcək və heç şübhəsiz, bütövlükdə regiona, deməli, Rusiya Federasiyasının mənafeyinə də fayda verəcək. Sağ olun.

AZƏRBAYCAN PREZİDENTİ İLHAM ƏLİYEVİN BƏYANATI

-Hörmətli Vladimir Vladimiroviç, ilk növbədə, bu dəvətə və bu görüşün keçirilməsi təşəbbüsünüza görə Sizə təşəkkür etmək istərdim. Mən də Sizin fikrinizə şarikəm ki, bizim regionun bundan sonrakı davamlı və təhlükəsiz inkişafını təmin etmək üçün görüş çox vacib idi.

Atəşkəs elan edildəndən sonra iki ay keçib və noyabrın 9-10-da Bəyanatı imzalamış üç ölkənin liderlərinin bu gün Moskvada toplaşması onu göstərir ki, biz nəticə əldə etmək, sentyabrda, noyabrda baş vermiş hadisələrə yekun vurmaq əzmindəyik. Bu gün imzalanmış bəyanat bizim niyyətlərimizə dəlalət edir, ona görə ki, hərbi əməliyyatların dayandırılmasının yekunlarına dair bəyanatın bir bəndi nəqliyyat kommunikasiyalarının bərpasına aid idi. Bu sahə regionun inkişafına böyük dinamizm gətirə, təhlükəsizliyi möhkəmlədə bilər. Ona görə ki, nəqliyyat kommunikasiyalarının açılması Azərbaycan, Ermənistan, Rusiya xalqlarının, bizim qonşularımızın mənafələrinə cavab verir. Əminəm ki, qonşu ölkələr də bizim regionda nəqliyyat dəh-

lizlərinin və nəqliyyat arteriyalarının şaxələndirilmiş şəbəkəsinin yaradılmasına fəal qoşulacaqlar. Biz bundan sonra da qısa müddətdə səmərə verən və nəticəyə yönəlmmiş fəaliyyət sahələrini tapmağa çalışmalıyıq. Bütövlükdə demək istərdim ki, 9 noyabr, Azərbaycan vaxtı ilə 10 noyabr tarixli birgə Bəyanat uğurla həyata keçirilir. Bu Bəyanatın bəndlərinin çox hissəsi yerinə yetirilib. Rusiya sülhməramlı missiyası öz işini səmərəli şəkildə yerinə yetirir və iki ay ərzində kiçik insidentlər istisna olmaqla narahatlıq üçün ciddi əsas olmayıb. Bütün bunlar belə əminlik yaradır ki, Vladimir Vladimiroviçin dediyi kimi, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi keçmişdə qalıb və biz gələcək barədə, qonşular kimi birlikdə necə yaşamaq, nəqliyyat arteriyalarının açılması məsələlərini həll etməyə necə çalışmaq və gələcəkdə regional sabitliyi və təhlükəsizliyi möhkəmlətmək haqqında düşünməliyik. Vladimir Vladimiroviç, dəvətə görə Sizə bir daha təşəkkürümü bildirirəm və hesab edirəm ki, görüş çox faydalı və səmərəli olub. Sağ olun.

ERMƏNİSTANIN BAŞ NAZİRİ NİKOL PAŞINYANIN BƏYANATI

-Hörmətli Vladimir Vladimiroviç.

İlk növbədə, icazə verin, bizim regionda sabitliyin və təhlükəsizliyin bərpa edilməsi, Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanması üçün göstərdiyiniz səylərə görə Sizə təşəkkür edim. Təəssüf ki, bu münaqişə hələ nizamlanmayıb. Münaqişə qalır. Əlbəttə, biz atəşkəs rejimini təmin etməyə nail olmuşuq, lakin hələ həll edilməli olan çox məsələ qalır. Bu məsələlərdən biri Dağlıq Qarabağın statusu məsələsidir. Əlbəttə, Ermənistan ATƏT-in Minsk qrupunun həmsədrliyi çərçivəsində, o cümlədən bu məsələyə dair danışıqları davam etdirməyə hazırdır. Təəssüf ki, bu günə qədər biz hərbi əsirlər məsələsini həll edə bilməmişik və bu, ən həssas və ağırlı məsələdir. Ona görə ki, bu, humanitar məsələdir. Biz bu istiqamətdə işi davam etdirmək barədə razılığa gəlmişik. Lakin hesab edirik ki, konkret olaraq bizim birgə Bəyanatın 8-ci bəndi, təəssüf ki, tam yerinə yetirilmir. Ümidva-

ram ki, biz qısa müddətdə konkret qərara gələ biləcəyik. Lakin deməliyəm ki, bizim bu gün imzaladığımız bəyanat həqiqətən çox vacibdir. Gizlətmirəm, bu bəyanatdakı razılaşmaların reallaşması bizim regionun iqtisadi obrazını və simasını, sadəcə, dəyişə bilər. İqtisadi yeniliklər təhlükəsizliyin daha etibarlı qarantiyalarına gətirib çıxara bilər və biz, əlbəttə, bu istiqamətdə konstruktiv iş aparmağa hazırıq. Lakin dediyim kimi, təəssüf ki, bütün məsələləri bir görüş ərzində həll etmək mümkün deyil. Ümidvaram ki, biz daha irəli gedəcəyik. Bir daha vurğulamaq istəyirəm, indiki məqamda bizim üçün ən başlıca məsələ humanitar məsələlər - bizim 9, yaxud 10 noyabr tarixli birgə Bəyanatın 8-ci bəndi ilə nəzərdə tutulmuş hərbi əsirlərin dəyişdirilməsi məsələləridir.

Vladimir Putin: Bütövlükdə bugünkü konstruktiv işə görə həmkarlarıma bir daha təşəkkür etmək istəyirəm. Təşəkkür edirəm.

“BU GÜN RUSİYA İLƏ AZƏRBAYCAN ARASINDA MÜNASİBƏTLƏR ÇOX UĞURLA İNKİŞAF EDİR”

Bu sözləri Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putin yanvarın 11-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevlə ikitərəfli görüşdə deyib. O, bildirib:

-Hörmətli İlham Heydər oğlu, Sizi Moskvada bir daha salamlayıram. Təklifimi qəbul etdiyinizə, Rusiyanın paytaxtna gəldiyinizə görə Sizə bir daha təşəkkür etmək istəyirəm.

Təbii ki, ötən ilin ən mühüm hadisəsi Dağlıq Qarabağda vəziyyətin ağır keçməsi olub. Lakin mən məmnun olduğumu bildirmək istəyirəm ki, biz hər halda döyiş əməliyyatlarına, qan tökülməsinə son qoya bildik. Bugünkü işin nəticələri barədə indicə dediyimiz kimi, sülhməramlı missiya öz funksiyasını yerinə yetirir və bütövlükdə vəziyyət tədricən normallaşır. Bu gün bizim imzaladığımız birgə Bəyanatın əsasını uzunmüddətli perspektivdə vəziyyətin nizamlanması istəyinin təşkil etməsi isə, fikrimcə, çox vacibdir. Lakin Dağlıq Qarabağ nizamlanması ilə bağlı hadisələrin kontekstindən əlavə, bizdə ikitərəfli gündəlik də mövcuddur və bununla əlaqədar, bizim Böyük Vətən müharibəsində Qələbənin 75 illiyini qeyd etməyimizlə bağlı işi bir daha vurğulamaq və təşəkkürümü bildirmək istərdim. Bu, bütün ölkələrimiz üçün, postsovet məkanındakı bütün ölkələr üçün çox əlamətdar hadisə idi. Ona görə ki, biz hamımız o vaxtkı ümumi vətənimizin azadlığı, müstəqilliyi uğrunda mübarizədə iştirak edirdik.

Bu gün Rusiya ilə Azərbaycan arasında münasibətlər çox uğurla inkişaf edir. Bu, ilk növbədə, əlaqələrin iqtisadi tərkib hissəsinə aiddir. Bizim birgə işimizin əksər istiqamətləri, o cümlədən iqtisadiyyat istiqaməti üzrə üst-üstə düşən maraqlarımız çoxdur. Mən çox ümid edirəm ki, bütövlükdə Cənubi Qafqazda vəziyyətin nizamlanması üzrə iş, şübhəsiz, indicə dediyim kimi, bizim ikitərəfli münasibətlərin də xeyrinə olacaq. Mən onu əsas götürürəm ki, bu nizamlama bizim həm iqtisadiyyatda, həm də humanitar sahədə daha sıx, daha sistemli münasibətlər qurmağımıza imkan verəcək. Bu gün Moskvada olmağınıza görə Sizə bir daha təşəkkür etmək istəyirəm.

* * *

Prezident İlham Əliyev deyib:

-Sağ olun, hörmətli Vladimir Vladimiroviç. Rusiya paytaxtında olmaq mənə həmişə xoşdur. Dəvətə, həmçinin üçtərəfli görüşün keçirilməsi təşəbbüsünə görə Sizə bir daha təşəkkürümü bildirmək istərdim. Görüş çox faydalı və hesab edirəm ki, səmərəli oldu. Ona görə ki, görüşün yekunlarına əsasən biz Bəyanat imzaladıq. Bu, müharibə qurtarandan iki ay sonra imzalanmış və mahiyyət etibarilə keçən il baş verənlərə yekun vuran ikinci Bəyanatdır. Bu Bəyanat bizim regionda tamamilə yeni vəziyyət yaranmasına – nəqliyyat kommunikasiyalarının bərpasına yönəlib. Bizim üçün bu, böyük əhəmiyyət kəsb

edir, çünki beləliklə, 30 ildən artıq müddətdən sonra Azərbaycan Ermənistan ərazisindən keçən nəqliyyat kommunikasiyaları vasitəsilə Azərbaycan Respublikasının Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə əlaqə imkanına, Ermənistan da Azərbaycan ərazisindən keçməklə Rusiyaya, İrana dəmir yolu çıxışı imkanına malik olacaq. Biz, həmçinin Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisindən keçməklə Türkiyə bazarına çıxış əldə edəcəyik, Türkiyənin və Rusiyanın dəmir yolu arteriyaları birləşəcək. Yəni, bu Bəyanat çox böyük perspektivlər açır və əminəm ki, bizim bu gün yaratdığımız İşçi qrupu səmərəli işləyəcək, layihələrin reallaşdırılması barədə biza vaxtaşırı məruzə edəcəkdir. Orada bir deyil, bir neçə layihə var. Əminəm ki, onlar hamısı reallaşacaq. Hərbi əməliyyatların dayandırılmasında və 9 noyabr tarixli Bəyanatın imzalanmasında şəxsən iştirakınıza görə Sizə bir daha təşəkkürümü bildirmək istərdim. Hesab edirəm ki, Siz Rusiyanın lideri, həm Ermənistanın, həm də Azərbaycanın qonşusu kimi iradə, qətiyyət, müdriklik nümayiş etdirdiniz. Sizin təşəbbüsü-nüzlə baş tutmuş bugünkü görüş bir daha bu məsələyə necə böyük diqqət yetirməyinizə dəlalət edir. Təbii ki, bu, bizi çox sevindirir, çünki bütün regionda vəziyyətin müsbət inkişaf dinamikası çox cəhətdən Ermenistan ilə Azərbaycan arasında artıq tarixdə qalmış münaqişənin nizamlanmasından asılı olacaq. Tamamilə yeni,

əvvəllər bəlkə də həтта təsəvvür edə bilməyəcəyimiz perspektivlər açılır.

İkitərəfli münasibətlərə gəldikdə isə, ötən ilin pandemiya ilə əlaqədar ağır keçməsinə baxmayaraq, hər halda bizdə əmtəə dövriyyəsinin azalması o qədər də çox olmayıb. Əminəm ki, bu il biz bütün bunları kompensasiya edəcəyik. Gündəlikdə, o cümlədən iqtisadi sahədə çox geniş məsələlər durur. Siyası sahədə Azərbaycan və Rusiya artıq çoxdandır ki, strateji tərəfdaşlardır. Müharibənin dayandırılmasında, habelə sülhməramlı missiyada Rusiyanın fəal iştirakı məhz ona dəlalət edir ki, bu uzunmüddətli strateji tərəfdaşlıq münasibətlərinin çox yaxşı dinamikası var. Siz ölkələrimiz arasında humanitar əməkdaşlığı qeyd etdiniz. Bu əməkdaşlıq həmişə yüksək səmimiyyətli, səmərəliliyi və konkret nəticəyə yönəlməsi ilə fərqlənib. Bütün başqa sahələrdə də biz həm bu il, həm də sonrakı illərdə çox səmərəli əməkdaşlıq etmək əzmindəyik. Ermənistan ilə Azərbaycan arasındakı vəziyyət uzun illər boyu yaranıb və nəticə etibarilə həll edilib. Mən əminəm ki, erməni tərəfi 9 noyabr tarixli Bəyanatı təftiş etmək üçün heç bir cəhd göstərməyəcək, hər iki xalq gələcək barədə və barışıq haqqında fikirləşmək üçün özündə iradə və müdriklik tapacaq.

Dəvətə görə və bu təşəbbüsünüza görə bir daha sağ olun.

Vladimir Putin: Sizə təşəkkür edirəm.

“VAHİD AZƏRBAYCAN DÖVLƏTİ BUNDAN SONRA UĞURLA, İNAMLA İNKİŞAF EDƏCƏKDİR”

Bu sözləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev yanvarın 6-da özünün sədrliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş videoformatda keçirilən müşavirədə deyib. O, bildirib: - Keçən ilin və nəinki keçən ilin, son 30 ilin əsas yekunu torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasıdır. Azərbaycan 44 gün ərzində tarixi Qələbə qazanaraq öz torpaqlarını azad etdi, düşməninə sarsıdıcı zərbələr endirdi, Ermənistanı məğlub etdi. Beləliklə, Ermənistanın 30 il davam edən işğalçılıq siyasətinə son qoyuldu. Biz bunu hərbi yollarla həll etdik. Bu Qələbə tarixdə əbədi qalacaq. Biz tarixi ədaləti bərpa etdik. Biz bütün dünyaya gücümüzü göstərdik. Göstərdik ki, heç kim bizim iradəmizin qa-bağında dura bilməz. Eyni zamanda, məsuliyyət göstərdik, ədalət göstərdik, Ermənistan ərazisinə girmədik. Baxmayaraq ki, Ermənistan ərazisindən bizə qarşı namərd atəşlə törədilən hərbi cinayət nəticəsində onlarla müllki şəxs həlak oldu, şəhərlərimiz bombalandı. Biz Ermənistan ərazisinə keçmədik. Biz beynəlxalq hüquqa hörmətimizi göstərdik. Beləliklə, müharibə başa çatdı. Biz istədiyimizə nail olduq. İndi artıq quruculuq dövrü başlayır. Kadr islahatları aparılıb. Nazirlər Kabinetində rəhbərlik dəyişdirildi. Prezident Administrasiyasında, nazirliklərdə, yerli icra orqanlarında rəhbərlik dəyişdirildi. Bu da cəmiyyətdə çox müsbət qarşılanmışdır. Biz bu kadr dəyişikliyinə müsbət nəticələrini görürük. Korruptsiyaya və rüşvətخورluğa qarşı mübarizə daha ciddi aparılmağa başlanmışdır. Hesab edirəm

ki, o da sırf kadr islahatları ilə bağlı olan məsələdir. Xoşagəlməz hallar bürokratiya tərəfindən ört-basdır edilirdi və bəzi hallarda düzgün məlumat mənə çatdırılmırdı. Müvafiq qurumlar korruptsiyaya və rüşvətخورluğa qarşı kifayət qədər ciddi mübarizə aparmırdılar, bəzi hallarda cinayətlərə göz yumurdular. Bütün bunlar həqiqətdir. Kadr islahatları artıq buna da son qoyub. Koronavirus, əlbəttə ki, bütün dünya üçün çox böyük sınaq idi. Hesab edirəm ki, Azərbaycan bu sınaqdan şərəflə çıxır. Vəziyyət tam nəzarətdədir. Baxmayaraq ki, 2020-ci il bütün ölkələr üçün iqtisadi sahədə ağır il olub, amma Azərbaycan digər ölkələrə nisbətən bu vəziyyətdən daha az itkilərlə çıxıb. Bizim iqtisadiyyatımız təqribən 4 faizdən bir qədər çox azalıb. Hesab edirəm ki, bu, yaxşı göstəricidir. Amma, eyni zamanda, onu da bildirməliyəm ki, qeyri-neft sənayemiz 11 faizdən çox artıb. Nəyin hesabına? Məhz şaxələndirmə hesabına. Ona görə ki, sənayeləşmə siyasəti düzgün aparılıb. Neftin həsiləti bizdə azalıb. Eyni zamanda, OPEC+ razılaşmasına görə biz özümüz də azaltmışıq. Neftin qiyməti aşağı düşüb. Əgər bu neft amili olmasaydı, bizim iqtisadiyyatımız bəlkə də daha az düşərdi. Amma qeyri-neft sənayesinin 11 faizdən çox artması real iqtisadiyyatın, qeyri-neft iqtisadiyyatının inkişafı deməkdir.

Kənd təsərrüfatı 2 faiz artıbdir və daha da çox artacaq. Çünki mən göstəriş vermışəm, azad edilmiş torpaqlarda indi payızlıq əkini aparılır. Orta əmək-haqqı və orta pensiya təqribən 13-14 faiz artıbdir.

Neft Fondunun vəsaiti azalmayıb, artıb. Bu, bəlkə də bir çoxları üçün təəcüblüdür. Çox yox, amma təqribən 0,5 faiz artıb. Deməli, biz öz valyuta ehtiyatlarımızı qoruya bilmişik. Bu yaxınlarda qəbul edilmiş qərarlar əsasında şəhid ailələrinin müavinəti 300 manatdan 500 manata qaldırılıb. Yəni, bütün bunlar böyük maliyyə yüküdür. Amma dövlətin dayanıqlılığı, ölkəmizin uğurlu siyasəti nəticəsində biz buna nail ola bilmişik. İlin sonunda - dekabrın 31-də daha bir şad xəbər gəldi, Cənub Qaz Dəhlizi tam istismara verilmişdir. Onun son seqmenti olan TAP istismara verildi. Azərbaycan qazı tarixdə ilk dəfə olaraq artıq Avropa məkanındadır. Bu, bizim tarixi nailiyyətimizdir. Çünki Cənub Qaz Dəhlizinin təşəbbüsünə bizlik. Əsas maliyyə yükünü də biz öz üzərimizə götürmüşük. Bir çox ölkələri birləşdirən bu layihə gələcəkdə o ölkələr və digər Avrasiya ölkələri arasında yeni əməkdaşlıq formatının təməlini qoyur. Bu əməkdaşlıq formatı bu gün artıq özünü nəqliyyat sektorunda, ticarət sektorunda göstərir, ondan sonra digər sektorlarda göstərəcək. Biz Avrasiyanın enerji xəritəsini yenidən tərtib etdik. Biz bir-birinə bağlı olan 3500 kilometr uzunluğunda 3 qaz kəməri inşa etdik. “Şahdəniz–2” layihəsini istismara verdik və artıq Avropa istehlakçıları Azərbaycan qazını alırlar. Bu, həm onlar, həm də bizim üçün faydalıdır. Eyni zamanda, digər layihələr üzrə də uğurlu işlər aparılıb. Əminəm ki, bu layihələrin işlənməsi bizə əlavə dividendlər gətirəcək - həm iqtisadi, həm siyasi.

Vaxtından əvvəl nə isə demək istəmirəm. Amma, eyni zamanda, biz yaxın günlərdə enerji sahəsində yeni gözəl hadisələrin şahidi olacağıq. Vaxt gələndə bu barədə də məlumat veriləcək. Yeni layihə bizim potensialımızı böyük dərəcədə gücləndirəcək. Dünya Bankının “Doing Business” hesabətında, - yaqin vətəndaşlar xatırlayırlar, - bir neçə ölkə haqqında məlumatlar qeyri-dəqiq idi. Dünya Bankı bir neçə ay bundan əvvəl bildirmişdi ki, bu ölkələrin reytinglərinə yenidən baxılacaq, o cümlədən Azərbaycan da bu siyahıda idi. Beləliklə, yenidən baxıldı və bizim reytingimiz artırıldı. Çünki ondan əvvəl düzgün hesablanmışdı. Bildirəm hansı səbəblərə görə, o, başqa məsələdir. Amma yeni reytingə görə, Dünya Bankının “Doing Business” proqramında 190 ölkə arasında Azərbaycan 28-ci yerdədir. Bundan əlavə, Azərbaycan 10 ən islahatçı ölkə sırasına daxil edilmişdir. Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesabatının bəzi parametrlərini qeyd etmək istərdim. Əhalinin elektrik təchizatı səviyyəsi - dünya miqyasında Azərbaycan ikinci yerdədir. İkinci yerdədir dünya miqyasında. Hökumətin dəyişməyə cavabdehliyi, yəni ki, islahatçı obrazı əmsalına görə Azərbaycan dünya miqyasında beşinci yerdədir. Hökumətin uzunmüddətli strategiyası - Azərbaycan 10-cu yerdədir. Hökumətin siyasi sabitliyi təmin etməsi - Azərbaycan 11-ci yerdədir. İnfrastruktur layihələri ilə bağlı - dəmir yolu xidmətlərinin səmərəliliyi 11-ci yerdədir.

davamı 3-cü səhifədə

14-20 yanvar 2021-ci il

əvvəli 2-ci səhifədə

Hava yolları xidmətlərinin səmərəliliyi – 12-ci yer. Avtomobil yollarının keyfiyyəti - 24-27-ci yerlərdəyik. Bu hesablama inkişaf etməkdə olan 74 ölkə arasında aparılmışdır. İnküziv inkişaf indeksi üzrə Azərbaycan üçüncü yerdədir. Bax, bu, dünyanın aparıcı və dəyə bilərəm ki, ən nüfuzlu beynəlxalq qurumu olan Dünya Bankının və dünyanın bir nömrəli forumu olan Davos Ümumdünya İqtisadi Forumunun hesabatlarının nəticələridir. Bizim 2021-ci ildə işlərimiz çoxdur, həm ənənəvi işlər, hansılar ki, dövlət investisiya proqramında təsbit olunub, eyni zamanda, azad edilmiş ərazilərdə görülməli işlər, mən əsasən bu haqda sözümü demək istədim. Çünki bizim ənənəvi infrastruktur layihələrimiz demək olar ki, başa çatmaq üzrədir. Əgər azad edilmiş torpaqları istisna etsək, indi qaz-

laşdırma səviyyəsi 96 faizə çatıb. Elektrik enerjisi ilə heç bir problem yoxdur, əksinə, mən Davos Forumunun hesabatını Azərbaycan xalqının diqqətinə çatdırdım, biz burada ikinci yerdəyik. Bizim əsas diqqətimiz azad edilmiş torpaqlara olmalıdır və bu sahədə ilkin infrastruktur layihələrinin icrası artıq başlamışdır. Birinci layihə Şuşa şəhərinə yol layihəsidir. Digər vacib layihəyə də artıq start verilib. Bu, Toğanalı - Kəlbəcər yoludur, bu da çox çətin relyefdən keçən bir yoldur. Bəzi yerlərdə yüksəklik 3500 metr olduğuna görə qış aylarında bu yoldan istifadə etmək çox çətindir. Ona görə tunellərin tikintisi nəzərdə tutulur, müvafiq göstərişlər verilib və bu layihə də indi icra edilir. Eyni zamanda, göstəriş verilib ki, Horadizdən Zəngilana, oradan Qubadlıya və oradan da Laçın rayonuna qədər yol çəkilsin və

hazırlıq işləri gedir. Beynəlxalq aeroport beynəlxalq uçuşlar təşkil etməlidir. İlk növbədə, bizim aviaşirkətimiz “AZAL” bu məsələ ilə bağlı ciddi işləsin ki, aeroport açıldıqdan sonra dərhal bizim qonşu ölkələrin bəziləri ilə hava nəqliyyatı təmin edilsin. Elektrik enerjisi ilə bağlı planlar təsdiq olunub. Bir daha demək istəyirəm, - indi nazir də məlumat verib, - həm ənənəvi, həm bərpaolunan enerji növləri orada geniş vüsət alacaq və enerji sistemi bizim ümumi enerji sistemimizə tam inteqrasiya ediləcəkdir. Azad edilmiş torpaqlarda kənd təsərrüfatının məhsuldarlığının artırılması üçün suvarma işləri sürətlə getməlidir. Bu barədə artıq danışıldı. Ən müasir suvarma sistemləri təşkil edilməlidir. Sərhədlərin qurulması istiqamətində təxirəsalınmaz işlər aparılmalıdır. Çünki bizim Ermənistanla 100 kilometrərlə sərhədimiz yaranıb. Yəni, artıq bu

sərhəd bizim nəzarətimizə keçib. Orada bütün sərhəd infrastrukturunu təşkil edilməlidir. Bir sözlə, bizim planlarımız böyükdür. Mühəribə cəmi iki aya yaxındır ki, başa çatıb. Amma görün, nə qədər böyük işlər görülüb. Bərpa işləri artıq başlanıb və bu, onu göstərir ki, bizim sözümüzə əməlimiz arasında bu dəfə də heç bir fərq yoxdur. Biz demişdik ki, torpaqlar işğaldan azad olunduqdan sonra bu torpaqları tezliklə bərpa edəcəyik. Mən bu yaxınlarda demişdim ki, biz Qarabağ bölgəsində cənnət yaradacağıq və sözümdə dururam. Bizim hamımızdan asılıdır ki, bu sözlər yerinə yetirilsin. Ona görə 2021-ci il bu baxımdan çox əlamətdar olmalıdır. Məhz 2021-ci ildə Azərbaycan xalqı və bütün dünyaya görə ki, bizim niyyətimiz həyatda öz əksini tapır, bizim planlarımız həyatda gerçəkləşir.

“COVID-19-la əlaqədar 2020-ci ildə iqtisadiyyata \$1,5 milyardlıq dəstək göstərilib”

Bunu Baş nazir Əli Əsədov yanvarın 6-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2020-ci ilin yekunları-

na həsr olunmuş videoformatda müşavirədə deyib. “COVID-lə mübarizəyə birbaşa olaraq 644 milyon manata qədər vəsait sərf olunub. Bu il üçün isə büdcədə hələlik birbaşa 261 milyon manat nəzərdə tutulub. Lazım olsa, əlavə ehtiyatlarımız var. Nəzərə alsaq ki, biz çox işləri 2020-ci ildə icra etmişik, əlavə xəstəxanalara, modul tipli xəstəxanalara və sərəhtə ehtiyac yoxdur. İqtisadiyyata

ümumilikdə təqribən 2,5 milyard manatdan artıq dəstək göstərilib. Xüsusilə işsiz və iş yerini müvəqqəti itirmiş şəxslərə biz dörd dəfə 190 manat birdəfəlik ödəmə vermişik. Bu da toplam olaraq 450 milyon manat vəsait deməkdir”, - deyərək, Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə bildirib. Baş nazir əlavə edib ki, koronavirus infeksiyasına qarşı mübarizənin gücləndirilməsi məqsədilə ötən il yaradılmış fonda 114 milyon manatdan artıq vəsait yığılıb.

Mikayıl Cabbarov: Bu il iqtisadi artım tempini 3,4 faiz planlaşdırırıq

“2021-ci il üçün makroiqtisadi göstəricilərimiz planlaşdırılarkən məhz işğaldan azad olunmuş ərazilərdə geniş bərpa-quruculuq işləri qeyri-neft sektorumuzda və ümumiyyətlə, iqtisadiyyatımızda fəal artım drayverlərinin biri rolunu oynayır. O, məhz bununla izah olunur ki, Beynəlxalq Valyuta Fondunun, Dünya Bankının Azərbaycan iqtisadiyyatının 2021-ci il üçün proqnozlarına

nisbətən (bu, oktyabr ayında olub) bizim proqnozlarımız daha nikbindir”. Bu sözləri İqtisadiyyat nazi-

ri Mikayıl Cabbarov 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə deyib. “Demək olar ki, biz artım tempini iki dəfə daha yüksək proqnozlaşdırırıq. Əgər onlar artım tempini 1,7-2 faiz arasında proqnozlaşdırırlarsa, qəbul olunmuş parametrlərə əsasən biz iqtisadi artım tempini 3,4 faiz planlaşdırırıq”, - deyərək qeyd edib.

“Azərbaycanda ötən il 3 400-dən çox fermerə mikrokreditlər verilib”

Bunu Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə çıxış edən Azərbaycanın Kənd Təsərrüfatı naziri İnam Kərimov deyib.

Onun sözlərinə görə, fermerlərin kənd təsərrüfatı texnikasına olan tələbatını ödəmək məqsədilə nazirliyin Aqrar Kredit və İnkişaf Agentliyi tərəfindən 100-dən artıq özəl şirkət vasitəsilə 3 min fermerə 7260 kənd təsərrüfatı texnikasının, həmçinin 8758 baş dəmazlıq heyvanın satışı maliyyələşdirilib. “2020-ci ilin yanvar ayından fermerlərə subsidiyaların ödənilməsi yeni qaydalara əsasən həyata keçirilib və alternativ-

siz olaraq elektron kənd təsərrüfatı sistemi üzərindən aparılıb. Bu gündə elektron kənd təsərrüfatı sistemində 546 mindən çox fermer qeydiyyatdan keçib”, - deyərək İ.Kərimov qeyd edib. Nazir əlavə edib ki, fermerlərin təbii fəlakətdən və digər risklərdən qorunması üçün aqrar sığorta sistemi formalaşdırılıb. Ötən ilin noyabrından heyvandarlıq və bitkiçilik sahəsi üzrə sığorta məhsulu fermerlərə təqdim edilib.

570 milyon manat vəsait dövlət büdcəsinə qaytarılıb

“Son iki il ərzində əhaliyə ödənişlərin 1 milyard manat artmasına baxmayaraq, dövlət büdcəsindən transferin məbləği azalıb və ümumilikdə 570 milyon manat vəsait dövlət büdcəsinə qaytarılıb. İkinci Qarabağ müharibəsində şəhid olan, müharibədə iştirak edən, yaralanan əsgərlərimizin ailələrinə dəstək verilməsi üçün də mexanizmlər hazırlanıb”. Bunu Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi naziri Sahil Babayev yanvarın 6-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş videoformatda keçirilən

müşavirədə deyib. Nazir xatırladı ki, Prezident İlham Əliyevin Sərəncamı ilə dekabrın 31-də şəhid ailələrinin təqaüdü 500 manata, 1-ci qrup müharibə əlillərinin təqaüdü 400 manata, 2-ci qrup müharibə əlillərinin təqaüdü

350 manata, 3-cü qrup əlillərin təqaüdü isə 300 manata qədər artırılıb: “Milli qəhrəmanlarımızın təqaüdləri 1800 manata çatdırılıb. Sizin Sərəncamınızla yeni bir təqaüd - Vətən Müharibəsi Qəhrəmanına Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü təsis olunub, onun da məbləği 2000 manat olaraq müəyyən edilib. Təqaüdlərin artırılması, ümumilikdə 100 minədək insanı əhatə edir. Burada müxtəlif kiçik məbləğli müavinətlər və pensiya əlavələri vahid təqaüd məbləğində birləşdirilib və məbləğlər artırılmaqla bu rəqəmlər təsdiqlənib”.

“Şuşa şəhərinin baş planının hazırlanması üzərində işlərə başlanılıb”

Bunu Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə çıxış edən Prezident Administrasiyasının rəhbəri Samir Nuriyev deyib. Prezident Administrasiyasının rəhbəri bildirib ki, Şuşa şəhərinə göndərilən böyük qrup çərçivəsində şəhərsalma üzrə mütəxəssislər də olub və Şuşa şəhərinin

baş planının hazırlanması üzərində işlərə başlanılıb: “İlk növbədə, Şuşa şəhərinin ortofoto şəkli çəkilib və topoqrafiya işləri davam etdirilib. Eyni zamanda, ərazilərə baxış keçirilərkən orada dəymiş ziyanın qiymətləndirilməsi məsələsinə də diqqət yetirilir. Mövcud vəziyyət dəyərləndirilir və sənədləşdirilir.

Azərbaycan 2 mlrd. kubmetrdən çox su ehtiyatından daha səmərəli istifadə etmək imkanı əldə edib

“Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün təmin edilməsindən sonra, təqribi hesablamalara görə, ölkə 2 mlrd. kubmetrdən artıq su ehtiyatından daha

səmərəli istifadə etmək imkanı əldə edib”. Bunu Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə çıxış edən Azərbaycanın Baş nazirinin müavini Şahin Mustafayev deyib. Onun sözlərinə görə, sözügedən ərazilərdə müxtəlif dövrlərdə su anbarları tikilib və onları sadalayıb: “Xudafərin su anbarı 1,6 mlrd. kubmetr su həcmindədir. Qız qalası su

anbarı tikilməkdədir - 62 mln. kubmetr. Sərsəng su anbarı 565 mln. kubmetr həcmindədir. Suqovuşan su anbarı - 6 mln. kubmetr, Xaçınçay su anbarı - 23 mln. kubmetr, Köndələnçay kiçik su anbarları - 14,8 mln. kubmetrdir. Eyni zamanda, su tələbatının daha etibarlı imkanları, yeni imkanlar yaranır və bu da su təhlükəsizliyimizin təmin olunması baxımından çox əhəmiyyətlidir”.

“2021-ci il ölkə iqtisadiyyatı üçün olduqca məsuliyyətli bir il olacaq”

Bunu Maliyyə naziri Samir Şərifov yanvarın 6-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş videoformatda müşavirədə deyib. Nazir onu da qeyd edib ki, ötən il pandemiya qarşı mübarizə tədbirləri həm səhiyyə sahəsində, həm də sosial-iqtisadi sahədə uğurla həyata keçirilmiş və prinsip etibarilə onun kəskin fəsadları aradan

qaldırılmışdır. Samir Şərifov iqtisadi sahədə

optimist meyllər barədə də fikirlərini bölüşərək “Artıq dünyada, o cümlədən ölkəmizdə də optimizm artmaqdadır. Sizin tapşırıqlarınızın icrası olaraq peyvəndin əldə edilməsi, sözsüz ki, ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafına müsbət təsirini göstərəcəkdir. Bununla bağlı dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş müvafiq vəsaitlər də inkişafı təmin etmək üçün öz rolunu oynayacaq”, - deyərək bildirib.

“Keçən il Azərbaycanın elektrik enerjisi ixracı 1,15 milyard kilovat-saat olub”

Bu sözləri Energetika naziri Pərviz Şahbazov Prezident İlham Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş videoformatda müşavirədə deyib. Nazir bildirib ki, hesabat dövründə elektrik enerjisinin ixracı 1,15 milyard kilovat-saat olub. Elektrik enerjisi generasiya güclərinin yaradılması və

bərpası sahəsində də iş davam edib. Belə ki, müvafiq proqramlar çərçivəsində, ümumilikdə 1300 meqavat güc bərpa olunub, 385 meqavatlıq “Qobu” elektrik stansiyasının və yarımtansiyasının tikintisi davam etdirilir. Yeni SCADA sistemi də qurulmaqdadır. Xarici investisiyaların cəlbə ilə istehsal gücü 550 meqavata

qədər olan yeni istilik elektrik stansiyasının tikintisi üzrə müvafiq işlər görülür.

Qarabağın hər qarışı gülüstana çevriləcək

Ermənistanın sentyabrın 27-də növbəti hərbi təxribatından sonra Azərbaycan Ordusunun 44 gün davam edən əks-hücum əməliyyatı noyabrın 10-da tarixi qələbəmizlə başa çatdı. Həmin gün Azərbaycan, Rusiya prezidentləri və Ermənistanın Baş naziri tərəfindən imzalanan birgə bəyanatla Silahlı Qüvvələrimizin cəbhədəki möhtəşəm qələbəsi diplomatik sahədə də rəsmiləşdirildi, ölkəmizin ərazi bütövlüyünün tam bərpası reallaşdı, Naxçıvanla Azərbaycanın quru əlaqəsinin yaradılacağı, Naxçıvanın blokadadan çıxacağı bəyan edildi. Beləliklə, xalqımızın 30 il çəkmə torpaq həsrətinə son qoyuldu, tarixi ədalət bərpa olundu. Böyük siyasi, diplomatik say hesabına qazanılan bütün bu uğurlar Azərbaycanın parlaq qələbəsi, işğalçı Ermənistanın və dünya erməniliyinin isə ağır, ölümcül məğlubiyyətinin ifadəsi kimi tarixə yazıldı.

Vətən müharibəsində Azərbaycanın qələbəsində dövlətimizin başçısının da dəfələrlə vurğuladığı kimi, bizim birlikdə güclü olmağımız önəmli rol oynadı. Başqa sözlə, xalq-prezident-ordu vəhdəti ərazi bütövlüyümüzün bərpasında, torpaqlarımızın işğaldan azad edilməsində mühüm əhəmiyyət daşıdı.

Vətən müharibəsinin gedişində şəhər və kəndlər işğaldan azad edildikcə, eyni zamanda, yaşayış məntəqələri qeyri-qanuni maskunlaşan ermənilərdən təmizləndikcə düşmənin barbarlığı, faşist mahiyyəti bütün çıpaqlığı ilə bir daha üzə çıxdı. Şübhəsiz ki, beynəlxalq ictimaiyyət də işğalçı ölkənin 30 il ərzində törətdiyi vandal hərəkətlərindən, qeyri-insani əməllərindən xəbərdar idi və belə hallar haqdan-ədalətdən dəm vuran ölkələr tərəfindən susqunluqla qarşılanırdı. Əslində, döyüşlər getdiyi günlərdə də vəziyyət dəyişmədi, Ermənistanın barbarlığı-na görə sanksiyalar tətbiq etmək təşəbbüsü göstərilmədi.

Hazırda işğaldan azad edilən torpaqların yenidən qurulması, bərpası qarşıda duran ən mühüm məsələlərdən biridir. Bu ərazilərdə gerçəkləşdiriləcək abadlıq-quruculuq işlərinin miqyası da, şübhəsiz ki, çox böyükdür. Çünki təcavüzkar Ermənistan torpaqlarımızda əsl vandalizm aktı törədib, bütün şəhər və kəndlərimizi tamamilə dağıdıb, tarixi abidələrimizi, məscidlərimizi məhv edib, bölgənin ekologiyasına çox ciddi ziyan vurub.

Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyev də çıxışlarında hazırda bu ərazilərdə acınacaqlı vəziyyətin hökm sürdüyünü, yaşayış məntəqələrinin xarabalığa çevrildiyini, hətta evlərin pəncərə çərçivələrinin belə oğurlandığını, infrastrukturun tamamilə dağıldığını, salamat bir bina belə saxlanılmadığını, yerüstü və yeraltı sərvətlərin talan edildiyini, tarixi-yekun olunduğunu barbarcasına yerlə-diksan olduğunu bildirib. Dövlətimizin başçısı, eyni zaman-

da, xatırladıb: **“Biz bu torpaqları, bu şəhərləri, bu kəndləri bərpa edəcəyik. Ermənilər hesab edirdilər ki, bu dağıntılardan sonra heç vaxt Azərbaycan əhalisi bu torpaqlara qayıtmayacaq. Səhv etdilər. Onlar bilmirlər ki, Azərbaycan xalqının ürəyində – bizim xalqımızın qəlbində doğma torpaqlar əbədi yaşayır və yaşayacaq. Bizim bütün köçkünlərimiz bu illər ərzində bir arzu ilə yaşayıblar ki, öz doğma torpaqlarına qayıtsınlar, dövlətin dəstəyi və köməyi ilə orada özləri üçün yeni həyat fürsətlərini tapasınlar”**.

Prezidenti İlham Əliyev, həmçinin bərpa zamanı bütün tədbirlərin əsaslı şəkildə gerçəkləşdiriləcəyini, bunun üçün Baş plan hazırlanacağını, mütəxəssislər cəlb olunacağını, infrastruktur layihələrinin planlı şəkildə icra ediləcəyini, inzibati binalar, sosial obyektlər, yollar və digər lazım olan işlərin görülcəyini diqqətə çatdırıb. Eyni zamanda, vətəndaşlara dədə-baba yurdlarına qayıtmaq üçün dövlət tərəfindən kömək göstəriləcəyini də xüsusi vurğulayıb. Sevindirici haldır ki, dövlətimiz tərəfindən Qarabağda yenidənqurma işlərinə artıq başlanılıb. Suqovuşana yol çəkilib, Füzuli-Şuşa yolu müasir standartlara uyğun inşa edilir, şəhərlərin yeni baş planları hazırlanır. Digər kommunal infrastrukturun bərpası istiqamətində zəruri tədbirlər həyata keçirilir.

Ümumiyyətlə, Qarabağda müasir infrastrukturun yaradılması bölgənin inkişafının əsas strateji istiqamətlərindən biridir. Çünki bunsuz ərazinin sosial-iqtisadi inkişafını təmin etmək mümkün deyil. Məhz bu önəmi nəzərə alan cənab İlham Əliyev Füzulidə beynəlxalq aeroportun inşası kimi qarşıya mühüm vəzifə qoyub. Dövlətimizin başçısı ötən ilin yekunlarına həsr olunan məşavirədə Laçın, ya da Kəlbəcər rayonunda da yeni beynəlxalq hava limanının tikiləcəyini bəyan edib. Bütün bunlar isə Qarabağ bölgəsinin bərpa etmək, yüklərin daşınması, turizmin inkişafı üçün geniş imkanlar açacaq.

Ölkə rəhbərinin tapşırığına əsasən, dəmir yolları ilə də bağlı hazırlıq işləri gedir. Horadiz-Füzuli, Füzuli-Şuşa dəmir yolunun tikintisi nəzərdə tutulur. Cənab prezident də qeyd etdi ki, Şuşaya rahat gediş-gəlişi təmin etmək üçün dəmir yolunun çəkilməsi zəruridir. Şuşaya vətəndaşlar qayıdandan sonra, bu yol istismara veriləcək. Digər vacib layihələrdən biri də çətin relyefdən keçən Toğanalı-Kəlbəcər yoludur. Toğanalıdan Kəlbəcəyə çəkiləcək yol Laçın rayonuna qədər davam etdiriləcək. Beləliklə, iki tərəfdən – şimaldan və cənubdan Laçın və Kəlbəcər rayonlarına yol-nəqliyyat infrastrukturunu yaradılacaq. Hazırda Horadizdən Zəngilana, oradan Qubadlıya və Laçın rayonuna qədər yolun çəkilişi üzrə hazırlıq işləri gedir.

Prezidentin tapşırığı ilə sosial, iqtisadi, humanitar, hüquqi və digər məsələlər üzrə hazırlanan Strateji Fəaliyyət Planı əsasında tədbirlər bütün istiqamətlər üzrə planlı və kompleks yanaşma əsasında reallaşdırılır.

Dövlətimizin başçısının tapşırığı ilə bu işlərin sürətli icrası məqsədilə Əlaqələndirmə Qərargahı yaradılıb və bütün aidiyyəti dövlət strukturları Qarabağın bərpası tədbirlərinə cəlb olunub. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə Qarabağın dirçəlməsi prosesinə töhfə vermək məqsədilə Qarabağ Dirçəliş Fondunun yaradılması da xalqımız və dövlətimiz üçün mühüm tarixi hadisədir. Xatırladıq ki, fond işğaldan azad edilən ərazilərin bərpası və yenidən qurulması, habelə güclü iqtisadiyyat və yüksək rifahə malik bölgəyə çevrilməsi istiqamətində həyata keçirilən layihələrə maliyyə dəstəyi göstərəcək.

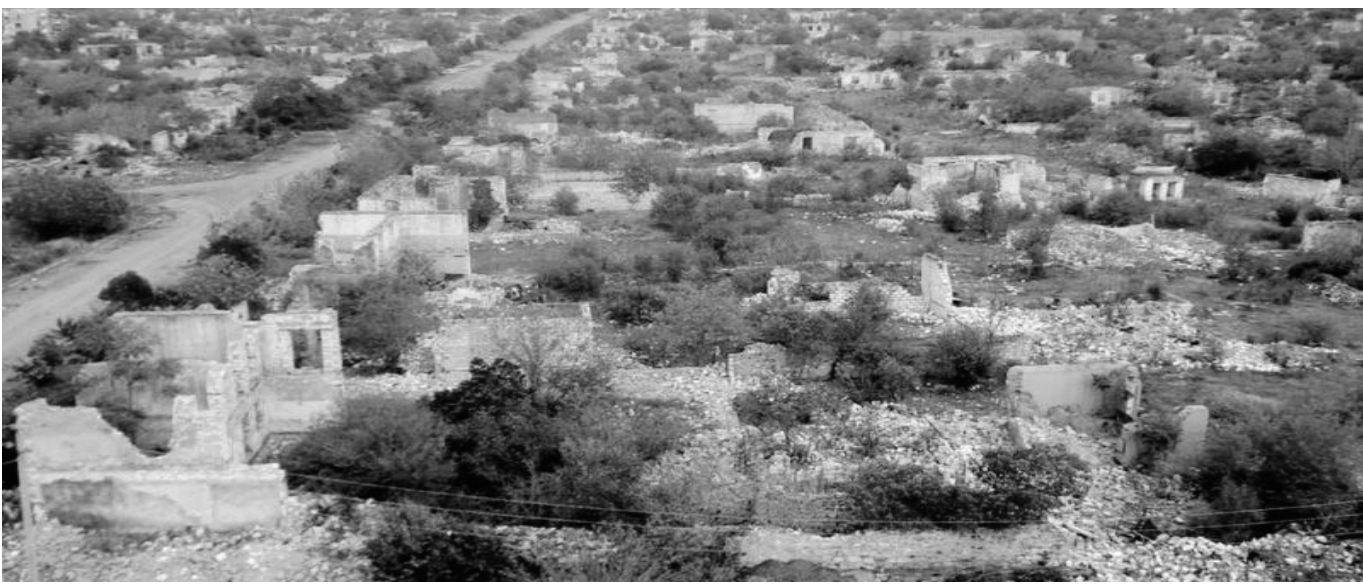
Düşmənin 30 ilə yaxın bir dövrdə Qarabağda qəsb etdiyi şəhər və kəndlərimizi xaraba qoymaqla bərabər, kənd təsərrüfatına yararlı münbit və məhsuldar torpaqlarımızı, ölüs-ölmə sahələrimizi, təbii sərvətlərimizi də istismar edib, mövcud 160 müxtəlif qiymətli me-

edəcəklər?”

Dövlətimizin başçısı yanvarın 6-da 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş müşavirədə isə Ermənistan mətbuatına istinadən təbii sərvətlərimizin işğal dövründə Ermənistanın rəhbər şəxslərinin qanunsuz gəlir mənbəyinə çevrildiyini, istismar edildiyini vurğulayaraq, bildirib ki, münbit və məhsuldar olan o torpaqların böyük hissəsindən düşmənin ölkənin keçmiş prezidentləri Koçaryan və Sarkisyan, həmçinin qanunsuz rejimə rəhbərlik edənlər hər il böyük gəlir əldə ediblər.

Erməni faşistləri təbii sərvətlərimizi talan etməklə bərabər, həm də işğal altında saxladığıları ərazilərimizdəki su mənbələrindən də istifadəyə imkan vermirdilər. Barbarlar Sərsəng, Suqovuşan su anbarlarından suyu kəsməklə yüz hektarla əkin sahələrimizdə məhsul becərməsinə əngəl törədirdilər.

İndi su ehtiyatları ilə zəngin olan Qarabağ bölgəsində bu potensial Azərbaycanın tam nəzarəti altındadır və bu, şübhəsiz ki, ölkəmizə əlavə dividendlər gətirəcək. Bundan başqa, Xudafərin, Xaçınçay, Köndələnçay və digər su anbarla-

rının istifadə imkanlarının tezliklə reallaşması isə Azərbaycanı təqribi hesablamalara görə, 2 milyard kubmetrdən artıq su ehtiyatından daha səmərəli istifadə etmək şəraitini yaradacaq. Bu isə su təhlükəsizliyiminin təmin olunması, kənd təsərrüfatının inkişafının sürətləndirilməsi və beləliklə, ərzaq bolluğunun yaradılması deməkdir. İşğaldan azad olunan ərazilərimizin mövcud potensialı, xammal və təbii ehtiyatları və məhsuldar torpaq sahələrinin həcmi bərpa mərhələsindən sonra Qarabağ bölgəsində qısa zamanda məhsul istehsalının 8-10 dəfəyədək artacağını proqnozlaşdırmağa əsas verir. Bu isə tez bir vaxtda həmin ərazilərdə çox sayda yeni iş yerlərinin yaradılmasını və güclü iqtisadi inkişafı şərtləndirir.

Yeri gəlmişkən, burada bir məqamı da xatırlatmaq istərdim. Qarabağ torpağı tarixən bol-bərəkətli olması ilə diqqət çəkib. Yuxarıda vurğuladığım kimi, münbit və məhsuldar sahələrdə taxıl yetişdirilib. Xalqımızın qüdrət və qüvvət mənbəyi, səadət və xoşbəxt-

lik rəmzi kimi dəyərləndirilən çörəyin başqa bir dad-tamı olub. Bəlkə də Ağdamda işğaldan əvvəl mövcud olan çörək muzeyinin bu şəhərdə yaradılması məhz elə bununla bağlıdır.

Ağdam çörək muzey-kompleksi bəşəriyyətin, millətlərin çörək və çörək məmulatlarını, əkinçilik alətlərini nümayiş etdirən, onların tarixini yaşadan müqəddəs bir ocaq, bir ziyarətəh kimi tanınır. Muzeyin yaradılması təşəbbüsü 1983-cü ildə Almanıyanın Ulm şəhərində yerləşən çörək muzeyi haqqında “Izvestiya” qəzetində dərc olunan məqalədən sonra o zaman rayon partiya komitəsinin birinci katibi işləyən Sadiq Murtuzayev və ictimai-siyasi xadim, AMEA-nın müxbir üzvü Xudu Məmmədova, o cümlədən atam Əbülfəz (Bərəkət) Qasimov və məxsus idi. Xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadə də bu ideyanı yüksək qiymətləndirmişdi.

Yeri gəlmişkən, o vaxtlar Əbülfəz (Bərəkət) ulu öndərdən muzey üçün xeyir-dua alınmasını dünya şöhrətli akademik Həsən Əliyevdən xahiş də etmişdi.

Xatırladıq ki, elə həmin il noyabr ayının 25-də fəaliyyətə başlayan

Onu da qeyd edim ki, ötən əsrin 80-ci illərində Ağdamda keçirilən müxtəlif bayramlar, beynəlxalq festivallar məhz bu muzeyə baxışla başlayırdı.

Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Qarabağ torpağında tezliklə abadlaşdırılacaq yüzlərcə tarixi abidəməizlə, mədəniyyət incilərimizlə bərabər, Ağdam çörək muzeyinin də yeni həyata qədəm qoyacağı, eləcə də bu kompleksə gələcək ziyarətçilərin, ilk növbədə, Ali Baş Komandanımızın, Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın, şəhid ailələri üzvlərinin, qazilərin, Qarabağ torpağının azad olunmasında xidməti olan hər kəsin burada bişiriləcək Zəfər çörəyindən dadacağı gün uzaq deyil.

Sonda tarixi ərazilərimizin bərpası istiqamətində həyata keçiriləcək layihələrlə bağlı bəzi məsələlərin zəruriliyini də diqqətə çatdırmaq istərdim. Belə ki:

– *işğaldan azad edilmiş torpaqlarda kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi ilə bağlı yerlərdə fermerlərə məsləhət və informasiya xidməti daha alqatan edilməli, əkinlərin bərpası üçün innovativ üsulların tətbiqinə üstünlük verilməlidir;*

– *dağ-mədən, metallurgiya, yeyinti, emal sənayesi ilə bərabər, taxılçılıq, tərəvəzçilik, üzümçülük, pambıqçılıq, meyvəçilik, heyvandarlıq kimi istiqamətlərin inkişaf potensialı nəzərə alınaraq, bu sahələrə iş adamlarında investisiya qoyuluşuna maraq yaradılmalıdır;*

– *düşməndən təmizlənən ərazilərdə yaşıl enerji zonasının təşkilı xarici investisiyaların dəstəyindən yararlanmaqla əhalinin qaytarılması və iqtisadi-sənaye fəaliyyətinin bərpası ilə uzlaşdırılmalı və indiki enerji sistemi ilə inteqrasiya edilməsi diqqətə saxlanılmalıdır;*

– *Qarabağın inkişaf strategiyasına uyğun olaraq, dövlət sərmayələri ilə yanaşı, dövlət-əzəl əməkdaşlığı formatı, xarici əzəl sərmayələr, kreditlər, qrantlar, texniki yardım investisiyalarının cəlbı üçün proqramlar hazırlanmalıdır;*

– *işğaldan azad edilən torpaqlarda investisiyaların cəlb edə biləcək strateji aktivlər, zəngin resurslar və xarici bazarlara çıxış imkanları yaradılmalıdır;*

– *bərpa layihələrinin reallaşdırılmasında 4-cü sənaye inqilabının prinsipləri nəzərə alınmalı, bu zaman yerli xüsusiyyətlər, resurslar və perspektivlər diqqətə saxlanılmalıdır.*

Prezident, Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, yenə də Azərbaycan vətəndaşları bu tarixi torpaqlarımızda yaşayacaq, qurub-yara-dacaqlar. Amma bugünkü tarix heç vaxt unudulmayacaq. Bu dağılımsız, yandırılmış evlər, viran qoyulmuş kənd və şəhərlər erməni vəhşiliyinin canlı şahididir. Bu evlərdə, bu şəhərlərdə yaşayacaq insanlarımızın Vətən sevgisi ilə hər qarış torpağımız tez bir zamanda canlanacaq, yurd yerlərimiz gülüstana çevriləcək.

Natiq QASIMOV,
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin (UNEC) müəllimi, iqtisad elmləri doktoru, professor

Kapital Bank Ordubad filialını da yenilədi

Kapital Bank müştəri xidmətinin inkişafı istiqamətində müntəzəm olaraq yeni layihələr həyata keçirir. 2019-cu ildən başlayaraq, Bankın Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində olan filiallarında biznes proseslərin və filialların transformasiyası layihəsi həyata keçirilib. Layihə çərçivəsində bütün filiallarda 5 ay ərzində biznes proseslər optimizasiya olunub.

Hazırkı mərhələdə layihə çərçivəsində Kapital Bank-ın Ordubad filialının yeni ofis binası müştərilərin istifadəsinə verilib. Ordubad şəhəri, Mənsur Ağa küçəsi 6 ünvanında yerləşən filial müştərilərə ən yüksək səviyyədə xidmət göstərmək üçün bütün zəruri şəraitə və imkanlara malikdir. Kapital Bank-ın qeyd olunan filialı müştərilərə hesablaşma-kassa əməliyyatları,

əmanətlər, müxtəlif növ kreditlər, plastik kartlar, pul köçürmələri, kommunal, rabitə və digər xidmətlərin ödənişləri, valyuta mübadiləsi və sair bank xidmətlərini təklif edir. Qeyd edək ki, Kapital Bank 2015-ci ildən etibarən filial şəbəkəsinin transformasiyası istiqamətində bir çox filial və şöbələrini müasir tələblərə uyğun təmir edərək, vahid korporativ interyer dizayn standartlarını tətbiq edib və bu proses hazırda davam etməkdədir. Ötən illər ərzində 60-dan çox filialda əsaslı təmir və yerdəyişmə prosesi həyata keçirilib, 30-dan çox yeni filial və şöbə istifadəyə verilib. Transformasiya layihəsinin davam olaraq cari ildə bir sıra şəhər və region filiallarının yeni konsepsiyaya uyğun əsaslı təmir olunması, yeni filial və şöbələrin açılması planlaşdırılır. Ölkənin birinci bankı olan Kapital Bank PAŞA Holding-a daxildir və Azərbaycanda ən böyük filial şəbəkəsi – 102 filialı və 19 şöbəsi ilə müştərilərin xidmətindədir. Bankın məhsul və xidmətləri barədə daha ətraflı məlumat almaq üçün www.kapitalbank.az saytına, 196 Sorğu Mərkəzinə və ya Bankın müxtəlif sosial şəbəkələrdə olan səhifələrinə müraciət edə bilərsiniz.

Azərbaycan Körfəz və Avropa ölkələrinə pomidor ixrac edəcək

Azərbaycanda İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondunun (AZPROMO) təşkilatçılığı ilə pomidor istehsalı və ixracı sahəsində fəaliyyət göstərən sahibkarlarla onlayn formatda görüş keçirilib. Dövlət başçısının tapşırığından irəli gələn məsələlərin həlli məqsədilə İqtisadiyyat Nazirliyinin müvafiq qurumları – Azərbaycan İxracın və İnvestisiyaların Təşviqi Fondu və Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin (KOBİA) rəhbər şəxslərinin, ölkəmizin Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri və Mərkəzi Avropa ölkələrindəki ticarət nümayəndələrinin iştirakı ilə təşkil olunmuş görüşdə ixracın şaxələndirilməsi, ixrac potensialının artırılması, satış üçün yeni prioritet bazarların araşdırılması məsələləri müzakirə edilib. İyirmidən çox şirkətin nümayəndəsinin və 40-dək fərdi

sahibkarın iştirak etdiyi tədbirdə AZPROMO-nun rəhbəri vəzifələrini icra edən Yusif Abdullayev ixracatçılara bu sahədə yaranmış çətinliklərin aradan qaldırılması istiqamətində iqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən görülən işlər və göstəriləcək dəstək mexanizmləri barədə məlumat verib, sahibkarları bu sahənin inkişafı məqsədilə dövlət qurumları ilə sıx əməkdaşlığa dəvət edib. Görüşdə ənənəvi bazarlarla yanaşı, Körfəz və Avropa ölkələrinə satışın həyata keçirilməsi istiqamətində işlərin başlanılması bildirilib.

Sonda ölkənin müxtəlif regionlarda pomidor istehsalı sahəsində fəaliyyət göstərən ixracatçıların fikirləri dinlənilib, yeni bazarlara ixrac prosedurları ilə bağlı sahibkarları maraqlandıran suallar cavablandırılıb.

14-20 yanvar 2021-ci il

Vahid Novruzov: Prezident İlham Əliyevin qarşıya qoyduğu hədəflər mühüm olduğu qədər də realdır

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin sədrliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş videoformatda keçirilən müşavirədə qaldırılan məsələlərlə bağlı AZƏRTAC-ın müxbiri Auditorlar Palatasının sədri, iqtisad elmləri doktoru, professor Vahid Novruzovdan müsahibə alıb. Müsahibəni təqdim edirik.

- Vahid müəllim, yanvarın 6-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin yanında keçirilən müşavirədə ölkənin ictimai-siyasi həyatının və iqtisadiyyatın bir sıra tələpçikli problemləri müzakirə edildi. Siz bir ziyalı kimi 2020-ci ilin yekunlarını necə səciyyələndirirsiniz?

İlk növbədə, ötən ilin əvvəlindən təşəkkül tapmağa başlamış, gətikcə güclənmiş və tarixi qələbəmizlə yekunlaşmış, işğal edilmiş torpaqlarımızın mənfur düşməndən azad olunması ilə nəticələnmiş şanlı Vətən müharibəsi zamanı öz pik həddinə çatmış vətəndaş həmrəyliyi qeyd etmək istərdim. Dənizlən faktdır ki, yeni siyasi mədəniyyəti təzahürü olaraq ölkə əhalisinin bütün zümrələrinin, o cümlədən siyasi partiyaların və qeyri-hökumət təşkilatlarının dialoqa qoşulmaları, yaşındın, milli və dini mənsubiyyətdən asılı olmayaraq, bütün vətəndaşların möhtəram Prezidentimiz, Müzəffər Ali Bəq Komandan İlhəm Əliyevin dərindən düşünməsi, müstəqilliyimizin möhkəmlənməsinə istiqamətlənmiş və milli mənafeərimizin qorunmasına yönəlmiş cəsəətli və humanist siyasəti ətrafında bir yummur kimi birləşməsi 2020-ci ildə qazandıqımız bütün uğurları əsasını təşkil edib.

Hələ illər öncə Prezident İlham Əliyevin söylədiyi sözləri xatırlatmaq istərdim: **“Azərbaycan daha da güclü ölkə olmalıdır. Biz qüdrətli Azərbaycan dövləti qururuq və əminəm ki, quracağıq. Bütün hədəflərə çatmaq üçün bizim müstəqil siyasətimiz davam etməlidir. Xalq bu siyasəti dəstəkləyir. Xalq bu siyasəti öz səsinə vermişdir. Xalqın inamı və mənaə on ildən sonra yenidən böyük etimad göstərməsi, əlbəttə ki, məni həm ruhlandırır, həm məsuliyyətimi artırır, həm də yeni təşəbbüslərin irəli sürülməsi üçün mənə bir signal verir”**.

Bu yeni təşəbbüslər sırasında torpaqlarımızın işğaldan azad olunması istiqamətində ölkə prezidentinin bütün dünyada hərbi-siyasi yolların yeni təfəkkiri məzmunlu uzlaşdırılması kimi dostlarımızı şəadətlayan, düşmənlərimizi isə realılığa barışmağa vadar edən milli təhlükəsizlik strategiyasının reallaşması Azərbaycan tarixinə qızıl həflrlərlə həkk olunmuş 2020-ci ili şanlı il kimi dəyərləndirməyə imkan verir.

- Bəs, ölkə iqtisadiyyatının ötən ilki nəticələrini necə dəyərləndirərdiniz?

- Təkrarçılığa yol verməmək üçün uğurlarımız barədə müşavirədə qeyd olunan faktlar üzərində dayanmaq istəməzdim. Həm də ona görə ki, digər ürəkaçan nəticələr göz qabağındadır.

Məsələn, “2020-ci il üzrə Dayanıqlı İnkişaf Hesabatı”nda əks olunmuş “Dayanıqlı İnkişaf Hesabatı İndeksi”-na görə, Azərbaycan 166 ölkə arasında 54-cü pillədə qərarlaşıb. Halbuki bu göstəriciyə görə, Rusiya 75-ci, Gürcüstan 58-ci, Qazaxıstan 65-ci, Türkiyə 70-ci, Ermənistan isə 75-ci yerdədir. Beynəlxalq Valyuta Fondunun statistikasına görə, hazırda Cənubi Qafqaz regionunun ümumi iqtisadiyyatının 70 faizinə sahib olan Azərbaycan BMT-yə iki dəfə köntüllü milli hesabat təqdim edən azsaylı ölkələrdən biridir ki, bu da öz növbəsində, ölkəmizdə uğurla reallaşdırılan səffalıq strategiyasının nəticəsi kimi dəyərləndirilə bilər. Məlumat üçün bildirmək istərdik ki, BMT-nin Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (DİM) sırasında birinci məqsəd kimi “Yoxsulluğa son” göstərilib. Ölkəmizdə uğurla reallaşdırılan inkişaf strategiyası nəticəsində Azərbaycanca yoxsulluq son 17 il ərzində 49 faizdən 5 faizə enib. DİM-dən biri də “Bərabərsizliyin azaldılması” göstəricisidir. Fəxrli dəmək olar ki, Azərbaycan gəlirlərin ədalətli bölgüsünün səviyyəsinə görə dünya üzrə ən yüksək pillələrdədir.

Dünyanı бүрүгү COVID-19 pandemiyası dövründə belə ölkəmiz yaradılmış investisiya mühiti ilə

də öyünə bilər. Bu, onunla bağlıdır ki, istər daxil, istərsə də xarici investisiyaların cəlb edilməsi üçün Azərbaycanca çox əlverişli iqtisadi, siyasi və sosial şərait yaradılıb, bu sahədə zəruri tədbirlər 2020-ci ildə də davam etdirilib.

Xarici investitorlara zamanətlərin verilməsi, pul vəsaitlərinin ölkə daxilində və ondan kənarda sərbəst hərəkəti, xarici investorların mənfəələrinin qorunması, investisiya mühtitini özündə ehtiva edən hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi və inkişafı bu qəbildən olan amillər sırasındadır.

Sən dövrdə xüsusi diqqət yetirilən müəssisələrə optimal vergi yükünün müəyyənəşdirilməsi, nəzarətin müasirləşdirilməsi, kredit siyasətinin səmərəliliyinin artırılması, sahibkarlığa dəstək və xarici iqtisadi siyasətin dəstəklənməsi dövlətimizin maraqlarına daxil olan məsələlərdəndir.

Məlumdur ki, son illərdə bütün sahələrdə həyata keçirilən islahatlar nəticəsində Azərbaycan Dünya Bankından yardım alan ölkədən qısa müddətdə donor ölkəyə çevrilib.

Dünya Bankının “Doing Business” reytinginin nəticələri də ötən ildəki iqtisadi uğurlarımızı nümayiş etdirir və dünyanın 10 ən islahatçı ölkələrindən biri olduğumuzu göstərir.

- Belə halda bəzi üzdənirəq iqtisadçıların ölkəmizin uğurlu inkisafına qara yaxmalarına necə baxırsınız?

Dünyada baş verən arzuolunmaz siyasi, iqtisadi və sosial proseslər, o cümlədən pandemiya son iki onillik ərzində yüksək sürətlə inkişaf zamanı yaratmış, Azərbaycanın uğurlu iqtisadi inkişaf modeli sayəsində uzun müddət ölkəmizdə digər dövlətlərdən fərqli olaraq iqtisadi fəallıq davam etmiş olsa da, yeni iqtisadi situasiya özünü büruzə verir. Bir çox obyektiv və subyektiv səbəblər üzündən ölkə iqtisadiyyatının bəzi sahələrində arzuolunmaz vəziyyət yaranıb və yalnız Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çevik və eyni zamanda, yaxın və uzaq gələcəyə hədəflənmiş iqtisadi strategiyası sayəsində dayanıqlı iqtisadi durum bərqərar olub. Ölkədə kapital axınının cıvırlanması, mal və xidmət istehsalçıları üçün yerli və xarici bazarlara çıxışın təmin olunması, bütün növ investisiyaların cəlbinə münbət şərait yaradılması və onların prioritet layihələrinin reallaşdırılmasına və məsələlərin həllinə yönəldilməsi, müasir tələblərə cavab verən kadrların hazırlanması, korрупsiyaya və kölgə iqtisadiyyatına qarşı mübarizə, idarəetmənin və planlaşdırmanın təkmilləşdirilməsi istiqamətində nəzərdə tutulan tədbirlər müasir dövr üçün ölkə başçısının iqtisadi siyasətinin yalnız bir hissəsini təşkil edir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, başqa ölkələrin iş-
lərində qarışmaq cəhdləri bəzən qeyd edildiymi kimi,
ayrı-ayrı ictimai qurumların, fondların və lobbici-
lik təşkilatlarının könüllü fəaliyyətləri kimi başa
düşülməməlidir. Dünyanın fəvqəldövlətlərindən
biri olan ABŞ-ın sabiq prezidenti Obamanın fikir-
lərinə diqqət yetirin: *"Xarici ölkələrdə vətəndaş
cəmiyyətinin dəstəklənməsi milli təhlükəsizlik
məsələsidir və Vaşinqton həmişə bütün dünyada
müxtəlif QHT-ləri dəstəkləyəcək"*.

Bu cür yanaşmaların mahiyyəti Prezident İlham Əliyevin belə bir fikirdən açıqlanır ki, "İqtisadi artım və cəmiyyətin demokratikləşməsi siyasətimizin əsas elementləridir və biri digərsiz mümkün ola bilməz. İqtisadi cəhətdən güclü ola bilərsiniz, amma demokratiya yoxdursa, səffafliq yoxdursa, insanların haqları qorunmursa, uğur qazana bilməzsən". Prezident dırnaqarası iqtisadçılara xitabən haqlı olaraq deyib: "Ona görə deyirəm, dırnaqarası, qondarma iqtisadçılar, xaricdə və burada banlayan dırnaqarası iqtisadçılar, açın gözünüzü baxın və dilinizi qoyun qarnınıza. Yoxsa, yerindən duran biza dərs

deyəcək: iqtisadiyyatı düzgün aparılmır, elədir, belədir. Gedin, oxuyun, əgər oxuya bilirsinizsə”.

Uzun müddət dünyada ən sürətli inkişaf edən iqtisadiyyatlar sırasında olan ölkəmizdə də uğurlu tərəqqiyə zəmin yaratmış cəsarətli iqtisadi islahatlar və müharibə şəraitində olmasına baxmayaraq, müsbət sosial, siyasi və ictimai çalarlarla müşahidə olunan iqtisadi sıçrayışa gətirib çıxaran Azərbaycanın iqtisadi inkişaf modelinin müasir tələblərə baxımından modernləşdirilməsi problemi aktuallaşmış ki, ölkə iqtisadçıları və müvafiq qurumlar bu sahədə tədbirlərin hazırlanması və tətbiqi ilə məşğuldurlar və heç kimin şeyx Nəsrullahlığına lüzum yoxdur.

Onu da qeyri edim ki, məhz belələri və mövcud beşinci kalonun nümayəndələri özgə dəyirmanına su tökməyi özlərinə rəva görməklə "mütəəkkirlik" ideyasına yoluxmaqlarından bixəbərdirlər. İkili standart rejimində işləyən isə nə qədər dəssən var.

Ölkəmizə qarşı münasibətdə ikili standartlar siyasəti hələ Nazirlər Kabinetinin 2015-ci ilin birinci yarısının sosial-iqtisadi inkişafının yekunlarına və qarşıda duran vəzifələrə həsr olunan iclasında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən haqlı olaraq tənqid edilib. Dövlətimizin başçısı diqqəti ona yönəldib ki, Azərbaycanı qarşı çox çirkin kampaniya aparılır və bu kampaniya vacib bəynəlxalq tədbirlər çərçivəsində xüsusilə gücləndirilir.

Şanlı Qarabağ müharibəsi ərzində və Böyük qayıdışa rəvac verilən indiki dövəmdə bizi bir çox ölkələrin mövqelərindən şahidi olduq. Nəinki Avropada, həm də dünyanın bəzi ölkələrində Azərbaycanın imicinə ziyan vurmaqda maraqlı olan müəyyən qüvvələr var ki, bizim bəzi "kükünlər" də onların əlində alətə çevrilirlər. Məhz bu faktı nəzərdə tutaraq, Prezident İlham Əliyev deyib ki, Azərbaycanı qarşı "soyuq müharibə"ni faşizm, irqçilik, antisemitizm, islamofobiya və ksenofobiya tərəfdarları, müsəlman ölkəsinin inkişafını istəməyən qüvvələr həyata keçirirlər. İkili standartların təbiiqinin əsas səhərlərdən biri də dünyanın müxtəlif bölgələrində həyata keçirilən rəngli inqilablar və ölkələrin sərhədlərinin dəyişdirilməsi, yaxud bunlara cəhdlərdir. Bunlar isə Azərbaycanı münasibətdə boş xülyadan başqa bir şey deyil.

- Vahid müəllim, müşavirədə həm də xərclərdən samərəli istifadəyə, korrupsiyaya qarşı mübarizə və prezidentlikdə şəffaflığın artırılmasına dair ölkə prezidentləri tərəfindən bir sıra dəyərli göstərişlər verildi. Bununla bağlı nə deyə bilərsiniz?

- Prezident İlham Əliyevin proqram xarakterli göstərişlərində mühüm vəzifə kimi qarşıya qoyulan şəffaflıq problemləri ilə bağlı məsələlərin yerinə yetirilməsi ölkəmizdə sosial-iqtisadi münasibətlərin daha sağlam əsaslar üzərində formalaşmasına, iqtisadi-maliyyə fəaliyyətində şəffaflığın tam təmin edilməsinə şərait yaradan ciddi amilə çevriləcək. Ümumiyyətlə isə, şəffaflığın artırılması və maliyyə resurslarından səmərəli istifadə hər bir ölkədə sosial-iqtisadi inkişafın təminatının vacib ünsürlərindən biri kimi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

O ki qaldı, korrupsiyaya, bu, cəmiyyət üçün ciddi iqtisadi, siyasi və sosial təhlükə mənbəyi kimi çox qorxulu neqativ sosial baladı. Korrupsiyanın dağıdıcı təsiri hər şeydən əvvəl hakimiyyətin bütün səviyyələrinin nüfuzunun aşağı düşməsinə və cəmiyyətin mənavi əsaslarının korroziyasına gətirib çıxarır, “kölgə iqtisadiyyatı”nın, ondan törəyən mənfəi halların geniş yayılmasına zəmin yaradır. Bütün bunlar nəticə etibarilə beynəlxalq arenada ölkələrin nüfuzuna mənfəi təsir göstərir. Ən təhlükəlisi isə son illərdə bir sıra ölkələrdə müşahidə edildiyi kimi, siyasi situasiyanın nəzarətdən çıxması və demokratiyanın pozulmasına gətirib çıxarır. Korrupsiyadan törəyən haqsız rəqabət amili də real iqtisadiyyatın inkişafına ciddi mane olur. Məhz bunun nəticəsində sahibkarlıq fəaliyyətində əsassız müdaxilə və maneə halları mümkündür, istehlakçıların hüquqları pozulur. Təbii ki, ölkəmizdə korrupsiyaya qarşı mübarizənin əsas leytmotivi möhkəm iradənin mövcudluğudur. Dünya ölkələrində korrupsiyaya qarşı mübarizə istiqamətində aparılan işlər onu göstərir ki, bu mübarizə dövlət siyasəti olaraq davamlı hal alsıra, hökmən müsbət nəticələr əldə olunur. Bu baxımdan, Azərbaycan dövləti tərəfindən də belə bir siyasətin davamlı olması mühüm əhəmiyyət daşıyır. Ən önəmli isə bu mübarizədə ölkə başçısının siyasi iradə nümayiş etdirməsidir. Siyasi iradə olan yerdə korrupsiyaya qarşı mübarizənin strategiyasını, taktiki gedışlərini müəyyənləşdirmək asandır.

Prezidentin dediyi kimi, “Korrupsiyaya qarşı uğurlu mübarizə üçün güclü siyasi iradə olmalıdır və o da vardır”. Dövlətimizin başçısının belə bir fikrini də vurğulamaq yerinə düşər: “Öz addımlarımızı elə atmalıyıq ki, iqtisadi, makroiqtisadi sabitlik təmin edilsin”. Göstərilən məqsədə çatmağın yolları da Prezident İlham Əliyev tərəfindən göstərilir və onların həll edilməsi müvafiq qurumlarla tapşırıldı. “Vəsaitin xərclənməsinə çox ciddi nəzarət mexanizmi tətbiq olunmalıdır” tapşırığı isə yeni dövrün çağırışlarından biri kimi müstəsna əhəmiyyət kəsb edir.

2020-ci ildə ölkəmizdə ikili mühasibatlığın ləğvi, gəlirlərin düzgün bəyan edilməsi, hesabatların reallaşdır və səffaflığın artırılması, vergi, gömrük və nəzarətin təkmilləşdirilməsi, kölgə iqtisadiyyatının azaldılması istiqamətində tədbirlər sistemi işlənilər hazırlanıb və uğurla həyata keçirilmişdir. Bütün bunlar isə ölkəmizdə iqtisadi inkişafın davamlılığının və səffaflığın təmin edilməsində müntəzəq dünyə təcürübəsinin öyrənilməsi və tətbiqi üçün yeni imkanlar yaradacaqdır.

Sualınıza cavablandırarkən son olaraq ölkə prezidentinin yanvarın 6-da keçirilən müşavirədəki fikirlərinə qayıtmaq istədim: “Bu gün heç kim, cinayət törətməmiş insan vəzifəsindən asılı olmayaraq, məsuliyyətdən boyun qaçır bilməz. Heç kim qanundan üstün deyil. Heç kim üçün heç bir xüsusi status, heç bir imtiyaz yoxdur. Bunu hər kəs bilməlidir”.

- Müşavirədə ölkə iqtisadiyyatının 2021-ci ildə inkişafı yolları da diqqət mərkəzində olub, gözlənilən tərəqqinin istiqamətləri və mənbələri haqqında maraqlı təklif və tövsiyələr səsləndirilib. Mən isə sizdən Böyük qaydısla bağlı fikirlərinizi soruşmaq istərdim.

Ölkəmizdə dünyaya üçün çox nadir inkişaf modeli yaradılıb. Daxildəki həmrəylik, milli birlik, vahid əməl uğrunda birləşməyimiz bizə əlavə güc verdi, imkan vermədi ki, bəzi mənfur xarici dairələr öz çirkin planlarını Azərbaycanda həyata keçirsinlər. Halbuki belə planlar və cəhdlər var idi. Biz siyasət iradə, birlik göstərərək bu cəhdləri dəf etdik, xalq olaraq öz qururumuzu müdafiə etdik. Sübut etdik ki, heç kim bizim işimizə qarşılaşa bilməz. Biz artıq Böyük qayıdış mərhələsinə qədəm qoymuşuq. Ölkə prezidentinin qarşıya qoyduğu məqsəd və vəzifələr bundan ibarətdir ki, vətəndaşlarımız işğaldan azad olunmuş torpaqlara qayıdaraq rahat yaşasınlar, əmin-amanlıq şəraitində yaşasınlar və bu torpaqlarda həyat canlansın. Bütün bölgələrimiz bərpa edilsin. Qarşıda duran böyük quruculuq işləri hər birimizin üzünə mühüm vəzifələr və məsuliyyətlər qoyur. Biz artıq torpağı işğal altında olan bir xalq kimi yox, düşməni darmadağın edən, öz ərazilərimizi işğaldan azad edən məğrur bir xalq olaraq daha yüksək ruh və coşqu ilə öhdəmizə düşən işləri yerinə yetirməli, ölkə rəhbərimizin ətrafında daha monolit şəkildə birləşməliyik. Biz güclü iqtisadiyyatdan qələbəyə gəldiyimiz kimi, şanlı qələbədən də daha güclü iqtisadiyyata varis olmalıyıq. Ən vacib problemlərdən biri də budur ki, bu yeni şərait, zaman və məkan dönməndə öz istiqamətimizi düzgün müəyyənləşdirərək, ölkəmizin, o cümlədən işğaldan azad olunmuş ərazilərimizin bərpa edilib çiçəklənməsinə ən optimal yol və vasitələrə nail olaq.

Azərbaycanın prezidenti İlham Əliyevin müharibədən sonrakı dövrdə işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasına dair konseptual təklif və göstərişlərinin reallaşdırılması istiqamətində zəruri tədbirlərin işlənilməsi həzrətinin əsas vəzifəsi kimi qəbul edilmişdir. Azərbaycanın müəyyən edilmiş məqsədlə Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqı və Auditorlar Palatasının birgə təşkilatçılığı ilə 2020-ci il noyabrın 24-də “Qələbəyə apararın yol: iqtisadiyyatı güclü olan dövlət hər şeyə qadirdir” mövzusunda onlayn elmi-praktik konfrans keçirilib. Konfransın işində Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqının sədri, akademik Ziyad Səmədzadə, Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin idarə heyətinin sədri Orxan Məmmədov, İqtisadiyyat Nazirliyinin Dəyənlikli inkişaf və sosial siyasət şöbəsinin müdiri Hüseyn Hüseynov, AMEA-nın İqtisadiyyat İnstitutunun nəzdində “Postkonflikt ərazilərin bərpası” Elmi Mərkəzinin rəhbəri, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, professor Akif Musayev, Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin Elm və innovasiyalar üzrə prorektoru, professor Əməkdar elm xadimi Bəyali Aşov, həmçinin digər görkəmli alim və mütəxəssislər, müvafiq nazirlik və dövlət qurumlarının nümayəndələri, peşəkar auditorlar, mühasiblər və qiymətləndiricilər, ali təhsil müəssisələrinin təmsilçiləri, iş adamları iştirak ediblər. Bu elmi-praktik konfransın nəticələrini özündə ehtiva edən tövsiyələr hazırlanmış və xidməti istifadə üçün müvafiq qurumlara təqdim edilib.

Prezident İlham Əliyevin ölkəmizə böyük qələbələr və imic qazandıraraq, səmimi olduğu qədər də əsərlilik, şəffaf olduğu qədər də xeyrixah, bəşəri olduğu qədər də milli müstəqil dövlət siyasətinin məqsədi Azərbaycanca daxili sabitliyin möhkəmlənməsi və iqtisadi inkişafın daim yüksəlişini təmin etməkdir. Çünki dövlətimizin başçısının qarşıya qoyduğu hədəflər həmişə mühüm olduğu qədər də realdır. Prezidentimiz özünün dediyi kimi, "bizim sözümlə əməlimiz arasında heç bir fərq yoxdur". Bu baxımdan Dünya İqtisadi Forumunun prezidentini İlham Əliyevə ünvanladığı sözlər çox ürəkəçandır: **"Biz, həmçinin bilirik ki, Siz qarşıya hədəf qoyanda onu həyata keçirirsiniz. Düşünürəm ki, Azərbaycan dördüncü səniyyə inqilabına ən yaxşı hazır olan ölkələrdən biri olacaq"**.

Bütün çətinliklərə baxmayaraq, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə məskunlaşma uğurla həyata keçəcəkdir

- Hörmətli Ziyad müəllim, bu gün hər birimiz çox sevincli və xoşbəxtik. Çünki biz 30 ildir ki, düşmən işğalında olan torpaqlarımızı azad etdik. Bu, çox qürurvericidir. Ali Baş Komandanımızın rəhbərliyi və Şanlı Ordumuzun sücaəti hesabına bu Zəfəri əbədi yaşayacaq tariximizə yazdıq. Bizi bundan sonra prezidentimizin də dediyi kimi, daha yaxşı gələcək, inkişaf gözləyir. Təbii ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası üçün zamanə ehtiyacımız var.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə vəziyyətin qiymətləndirilməsi və burada yenidənqurma işləri istiqamətində hansı tədbirlər görülür?

- İlk olaraq qeyd etmək istəyirəm ki, tarixə nəzər salsaq, görürük ki, müharibələr zamanı qalib dövlət də, məğlub dövlət də müharibədən sonrakı dövrdə ilkin qiymətləndirmə işi həyata keçirirlər. Həm dəyən ziyanın, həm də qənimətlərin qiymətləndirilməsi məsələsi ön planda olur. Təbii ki, 44 günlük müharibədən sonra qalib dövlət kimi Azərbaycan da bu prosesi sistemli təhlil etmək istisna deyil. Heç uzağa getməyək. Sovetlər İttifaqı faşizm Almaniya üzərində qələbə çaldıqdan sonra bu məsələ xeyli müddət Beynəlxalq Məhkəmə səviyyəsində müzakirə olundu. Qalib ölkəyə dəymiş zərərin miqdarının müəyyən edilməsi ilə bağlı əsaslı qiymətləndirilmələr aparıldı. **Müharibədən sonrakı beşillik plan da SSRİ xalq təsərrüfatının bərpasına həsr edildi. Müvafiq beşillik plan Azərbaycan üçün də təsdiq edildi. Faşizm üzərində qələbənin əldə edilməsində müstəsna rol oynayan Azərbaycan arxa cəbhə kimi özünün iqtisadiyyatını müharibənin tələblərinə uyğun qurmuş və külli miqdarda maddi zərərlə üzləmişdi. Məsələnin mənavi tərəfi daha ağır idi. 400 min nəfərə yaxın insan itkimiz olmuşdur.**

Artıq biz 30 ildən sonra Qarabağı düşmən işğalından azad etdik və hazırda cənab prezidentin tam nəzarəti altında bu qədim Azərbaycan məkanında hərtərəfli bərpa işlərinə başlanmışdır. Həm qiymətləndirmə, həm də yenidənqurma işlərinə, necə deyirlər, start verilib və proses uğurlu şəkildə davam edir. Bilirsiniz, erməni tərəfi uzun illərdir ki, Azərbaycanın iqtisadiyyatına, ekologiyasına, sosial mühitinə, mədəni irsinə yüz milyardlarla ölçüləsiz miqdarda ziyan vurub. Bu gün biz Qarabağı yenidən qururuq. Qarabağın müstəqil dövlətimizin yeni iqtisadi sistemində inteqrasiya olunması istiqamətində böyük işlərə başlamışıq. Çünki ermənilər burada hər şeyi viran qoyub, dağıdıb, məhv edib. Bu gün Qarabağ iqtisadiyyatının dirçəlməsi, inkişafı və oradakı həyatın yenidən canlanması naminə dövlətimiz tərəfindən bütün işlər görülür. Biz işğaldan azad olunmuş 20 faiz torpaqlarımızda yeni iqtisadiyyat quracağıq və milli iqtisadiyyatımıza inteqrasiya etməsi üçün də lazımı şəraiti yaradaacağıq. Müvafiq strukturlar tərəfindən Qarabağ bölgəsi üzrə müharibədən əvvəlki dövrlərdə işlənmiş zəruri sənədlər də mütəxəssislər tərəfindən araşdırılır, təhlil olunur. Hazırda statistik məlumatlar toplanır və bütün işğaldan azad olunmuş ərazilər üzrə fəaliyyət planı müəyyənləşdirilir. Bu sənədlərin, proqramların hazırlanması bir neçə mərhələli kompleks yanaşma tələb etsə də, bu prosesin qısa zamanda və yüksək səviyyədə başa çatdırılması üçün bütün resurslar səfərbər olub. Bundan əlavə, 6 yanvar tarixində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin sərəfiliyi ilə 2020-ci ilin yekunlarına həsr olunmuş videoforattada müşavirə keçirildi. Cənab prezident müşavirədə bir daha müharibə zamanı dəyən ziyanın və azad edilmiş ərazilərdə vəziyyətin qiymətləndirilməsi məsələlərinə toxundu və tapşırıqlarını müvafiq orqanlara verdi. Cənab prezident qeyd etdi ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə artıq işlərə başlanılıb və ilk növbədə minalardan təmizləmə prosesi davam edir. Şəhərsalma ilə bağlı ilkin təmaslar yaradılıb. Prezident azad olunmuş ərazilərdə peyk vasitəsilə çəkilişlərin aparılmasının vacibliyini diqqətə çatdırdı. Eyni zamanda, cənab prezident qeyd etdi ki, dronlardan da istifadə etməklə hər bir şəhərin, hər bir kəndin

sənədləşdirilməsi, pasportlaşdırılması aparılmalıdır. Təbii ki, bu tədbirlər ilkin qiymətləndirmə, vəziyyəti təhlil etmək və reallıqları bir daha dünya ictimaiyyətinin diqqətinə çatdırmaq üçün vacibdir. Dövlət başcısı, həmçinin qeyd etdi ki, biz itirilmiş gəliri də hesablamalıyıq. Çünki orada bir çox müəssisələr və bu müəssisələrin böyük potensialı var idi. Onlar dağıdılıb və biz götürə biləcəyimiz gəliri götürməmişik. O da hesablanmalıdır. Həmçinin ekologiyamıza vurulan ziyan hesablanmalıdır. Qırılan meşələr. Bu meşələr elə-belə qırılmayıb. Bu meşələr qırılıb və satılıb. Qırılmış o meşələrin, ağacların bazar qiyməti hesablanmalıdır. Çünki bunlar satılıb və qanunsuz gəlir mənbəyi olubdur. Bununla paralel olaraq, bizim torpaqlarımız qanunsuz yollarla istismar edilib.

İşğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası zamanı bütün mədəni-tarixi abidələrin özünəməxsusluğunun qorunub-saxlanılması xüsusi diqqət mərkəzindədir. Heç şübhəsiz erməni vəhşiliyi nəticəsində tamamilə dağıdılmış rayon və şəhərlər ən müasir tələblərə cavab verəcək səviyyədə yenidən qurulacaq.

Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsindən cəlb edilən mütəxəssislər tərəfindən Şuşada mənzil fondunun, sosial kommersiya obyektlərinin, təhsil, səhiyyə, həmçinin digər infrastruktur obyektlərinin hazırkı durumu qiymətləndirməsi ilə bağlı işlər görülür. Habelə, qədim tarixi və unikal memarlıq üslubu qorunub saxlanılmaqla Şuşanın tarixi və dini abidələrinin, muzeylərinin planlı şəkildə bərpa olunması istiqamətində işlərə başlanılıb. Xüsusilə də, yol infrastrukturunun qurulması, Şuşaya yeni yol çəkilməsi davam edir.

- Qarabağın sosial-iqtisadi inkişafı üçün hansı imkanlar var və hökumətimiz bunların reallaşması üçün hazırdır?

- İlk növbədə qeyd edim ki, Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal edilmiş ərazilərində dağıdılmış infrastrukturun, xaraba qoyulmuş şəhər və kəndlərin bərpası dövlətimizin qarşısında duran əsas məsələlərdən biridir. Bu tələyüklü vəzifənin yerinə yetirilməsi üçün kifayət qədər imkanlarımız, bu imkanların reallaşması üçün də güclü iqtisadiyyatımız, xalqımızın mətin iradəsi, bir yumruq kimi Ali Baş Komandanımızın ətrafında sıx birləşməsi var.

Əvvəla, qeyd edək ki, ümummilli lider Heydər Əliyevin 1996-cı il 12 iyul tarixli 471 nömrəli Fərmanına uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Ərazilərinin Bərpası və Yenidən Qurulması üzrə Dövlət Komissiyası və onun işçi orqanı olan Azərbaycan Respublikası Ərazilərinin Bərpası və Yenidən Qurulması üzrə Agentlik yaradılmışdır. Bu, bir daha onu göstərir ki, ulu öndər Heydər Əliyev uzaqgörən, müdrik siyasətçi idi. O, əmin idi ki, torpaqlarımız düşmən işğalından azad ediləcək. Agentliyin missiyası Ermənistan silahlı qüvvələrinin hərbi əməliyyatları nəticəsində işğal olunmuş və bununla əlaqədar zərər çəkmiş Azərbaycan ərazilərinin bərpası və yenidənqurulması məqsədilə aparılan bərpa işlərinin koordinasiyasını və məcburi köçkünlərin doğma torpaqlarına qaytarılması üçün onların həyat və məşiatında müasir tələblərə cavab verən şəraitin yaradılmasını təmin etməkdən ibarətdir. Eyni zamanda, yaranmış şəraitə uyğun olaraq, Agentliyin statusu da dəyişməli, onun hüquq və vəzifələri artırılmalıdır.

Aydın məsələdir ki, işğaldan tam azad olunan ərazilərdə sosial-iqtisadi inkişaf üçün bir neçə dövlət proqramları işlənəcək və bərpa işlərinin sürətli aparılması üçün sistem xarakterli işlər görülməlidir. Qarabağda əhalinin məskunlaşdırılması məsələsinin kompleks şəkildə həll edilməsi üçün konkret tədbirlər görülməlidir. Qarabağda, ümumiyyətlə, əhalinin məskunlaşması dedikdə, onun yaşaması üçün lazımı şəraitin məcmusu başa düşülür. Bu prosesin, yəni məskunlaşmanın ilkin bazası, əsası evdir. Kəndlərdə, qəsəbələrdə, şəhər və rayonlarda yeni yaşayış evlərinin yaradılmasıdır. Yazılarımız birində mən qeyd etmişdim ki, 90-cı illərin əvvəlin-

də Qarabağ zonasında on milyon kvadratmetrdən çox yaşayış sahəsi vardı. Burada hər nəfərə düşən mənzil sahəsi ordakı göstəricidən yüksək idi. İndi bu regionda çox cüzi mənzil sahəsi var (Horadiz, Cocuq Mərcanlı). Biz bu azad olunmuş ərazilərdə yeni şəhər və qəsəbələr salacağıq. Onlarda yüz minlərlə insan məskunlaşacaq. Azərbaycan xalqı ötən əsrin 40-50-ci illərində Sumqayıt, Mingəçevir kimi şəhərlər salıb. Xəzərin coşqun dalğalarında - Neft Daşlarında qəhrəman neftçilərimiz məskunlaşmış. Təbii ki, indiki məskunlaşma fərqlidir. Erməni faşistləri bu ərazilərdə çox vəhşiliklər törədiblər. Hər tərəf minalarla doludur. Amma bütün çətinliklərə baxmayaraq, bu ərazilərdə məskunlaşma uğurla həyata keçəcəkdir. Bu proqramın səmərəli həlli üçün regionun istehsal, infrastruktur, sosial inkişafı və kadr təminatı baxımından çox ciddi tədbirlər nəzərdə tutulmalıdır. Qarabağda həyat yenidən qurulacaq, insanların tam rahat yaşaması üçün əlverişli infrastruktur bərpa ediləcək və münbit şərait formalaşacaq.

Dövlət başçısının da bəyan etdiyi kimi: “Hazırda bu rayonlardan olan əhalinin sayı bir milyon nəfərdən çoxdur. Onun çox böyük hissəsi qaçqın və məcburi köçkün kimi 50-dən çox rayonda və şəhərlərdə məskunlaşmışdır. Bu insanlar 30 ildir ki, öz

rayonlar böyük tikinti meydanına çevriləcək, yüz minlərlə iş yerləri yaranacaq. Yaşayış massivlərinin tam müasir ekoloji tələblərə uyğun bərpası və yenidən qurulması aparılacaq. Aqrar işlətlərin aparılması diqqət mərkəzində olacaq. Özəlləşmə prosesi həyata keçiriləcək. Eyni zamanda, fərdi ev tikmək istəyənlərə hər cür dəstək veriləcək. Bir məsələni də qeyd edim ki, artıq bəzi dövlət və şirkətlərin nümayəndələri ilə bu istiqamətdə dövlət səviyyəsində rəsmi görüşlər keçirilib və bu görüşlər bu gün də davam edir. Xüsusilə də Türkiyə, İtaliya hökumət nümayəndələri ilə mühüm görüşlər keçirilib. Azərbaycan-İtaliya hökumətlərarası görüşün keçirilməsini də xüsusi qeyd etmək olar. Tərəflər Azərbaycan-İtaliya arasında ikitərəfli əməkdaşlığın gündəliyinə daxil olan məsələləri, o cümlədən işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasında İtaliya şirkətləri ilə əməkdaşlıq məsələlərini müzakirə ediblər.

Görüşdə italyalı həmsədr bu günlərdə Bakıya səfəri və səfər çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevlə, eləcə də digər rəsmilərlə keçirdiyi görüşlərdən məmnunluğunu ifadə edib, iki ölkə arasında siyasi, iqtisadi və enerji sahələrində əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi istiqamətində məhsuldar danışıqların aparıldığını

doğma ocaqlarına qayıtmaq arzusu ilə yaşayırlar. Heç şübhəsiz ki, Qarabağın kənd və şəhərlərində insanlar məskunlaşacaq, onların normal həyat şəraiti təmin ediləcəkdir. Təbii ki, bu proses milyard manatlarla vəsait tələb edəcəkdir. Biz bir hesablamə apardıq, Ağdam, Füzuli, Cəbrayıl, Qubadlı, Zəngilan, Kəlbəcər və Laçın rayonlarında halə 1991-ci ildə mənzil fondu 2 milyon kvadratmetrdən çox idi. Bu ərazilərdə bir neçə ildə 5-6 milyon kvadratmetr mənzil sahəsi, yüzlərlə təhsil, mədəniyyət ocaqları inşa ediləcək, qaynar həyatın bərpası üçün çoxsaylı infrastruktur, istehsal obyektləri tikiləcəkdir”. Xatırlayıq ki, 2017-ci ildə işğaldan azad edilmiş Cocuq Mərcanlı kəndində yeni qəsəbənin açılışı böyük sevinc və coşğu ilə qarşılandı. Cocuq Mərcanlı erməni faşizminin canlı şahididir. Bu kənd cəmi 3-4 ay ərzində işğal altında olmuşdu. O kənddə bir dəne də salamat bina qalmamışdı. Erməni vəhşiləri bütün binaları dağıdıblar. Ancaq biz bu kəndi 2 ay ərzində bərpa etdik. Cocuq Mərcanlıda Şuşa məscidinin bənzəri olan məscid tikilib. Bu da böyük tarixi mənə daşıyır. Cocuq Mərcanlı və digər torpaqlar bizim əzəli torpaqlarımızdır. Biz bu torpaqlarda yeni həyat yadırıq.

Təkcə bu fakt onu göstərir ki, Azərbaycan xalqının iradəsinə heç kim sındıra bilməz. Prezident İlham Əliyev bir daha əminliyini bildirərək demişdir ki, biz işğal edilmiş bütün torpaqlara qayıdacağıq, Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa edəcək və o torpaqlarda bərpa və yenidənqurma işləri yaxın müddətdə başa çatdırılacaq. Bir sözlə, Qarabağın yenidən bərpası üçün strateji proqramlar və layihələr hazırlanıb və cəmi bir neçə ilə orada yeni müasir şəhərlər, kəndlər yaranacaq. Yeni mədəniyyət sarayları, idman arenaları, sənatoriyalar, təhsil və səhiyyə müəssisələrinin yaradılması bu regionu tezliklə inkişaf etmiş müasir bir diyarə çevirəcək. Bu ərazilərdə böyük təbii potensial var - böyük su ehtiyatı, meşə fondu, məhsuldar torpaqlar, nadir flora və fauna fondu. Onların da istifadəsi ilə bağlı hazırda hökumət və onun müvafiq strukturları lazımı işlər aparırlar. İşğaldan azad olan ərazilərimiz respublika ərazisinin 20 faizini təşkil edir. Yüzlərlə dağıdılmış kənd, qəsəbə, şəhər, on minlərlə sosial obyekt, həmçinin müəssisə və təsərrüfatlar, təbii və mədəni-tarixi abidələr var. Onların bərpası üçün böyük zəhmət və vaxt tələb olunur. Amma bunlar uğurla həll ediləcək.

- Əsas məsələlərdən biri maliyyə məsələsidir. Bu qədər nəhəng işə, əlbəttə, çox böyük maliyyə vəsaitləri tələb olunacaq. Buna imkanımız varmı?

- Bəli var! Ən böyük imkanımız vətəna olan sevgimizdir. Azərbaycanın dövlət büdcəsindən 2021-ci il üçün 2,1 milyard manat vəsait ayrılmışdır. Kifayət qədər valyuta ehtiyatlarımız var. Ondan Qarabağda sosial sahələrin inkişaf etdirilməsi üçün istifadə ediləcək. Üstəlik, yerli və xarici investorlar da bölgənin bərpasında mühüm roya oynayacaq. Bu

bildirib. Heç şübhəsiz ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpasında dost ölkələrin şirkətləri ilə əməkdaşlığın da xüsusi təşviq olunması diqqət mərkəzində olacaqdır.

Erməni işğalçıları 30 il ərzində Azərbaycanın qədim tarixi torpaqları olan bu ərazilərdə bütün infrastruktur, o cümlədən elektrik stansiyalarına çox ciddi ziyan vuraraq dağıntılar törədiblər. İndi bu ərazilərdə, demək olar ki, enerji infrastrukturunu yoxdur. Ali Baş komandan, Cənab Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə rəşadətli ordumuzun işğaldan azad etdiyi Qarabağ bölgəsində elektrik enerjisinin təminatı sahəsində də genişmiqyaslı işlər görülür. Hal-hazırda “Azərişiq” ASC-nin əməkdaşları cəbhə boyu bölgələrdə düşmənin mülki obyektləri hədəfə alması nəticəsində baş verən qəzaların aradan qaldırılması və bərpa işlərini gecə-gündüz operativ şəkildə yerinə yetirirlər.

Azad olunan ərazilərdə yeni güc mərkəzlərinin yaradılması, ən müasir texnologiyalar, elektron tipli rele mühafizəsi və avtomatika sistemlərini, məsafədən dispetçer idarəetmə sistemini tətbiq etməklə 110, 35 və 0,4 kV-luq şəbəkələrin yaradılması, ÖİN naqillərdən istifadə etməklə 35 və 0,4 kV-luq elektrik veriliş xətlərinin çəkilməsi üzrə layihələr hazırlanmış, həmin layihələrin mərhələli şəkildə həyata keçirilməsi nəzərdə tutulub. Lakin nəzərdə tutulan layihələr yerinə yetirilənədək “Azərişiq” ASC işğaldan azad edilmiş ərazilərdə xüsusi əhəmiyyət kəsb edən strateji obyektlərin müvəqqəti elektrik təchizatının təmini olunması üçün “Azərişiq Qarabağda” layihəsi çərçivəsində təxirəsalınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsinə start verilib.

Əminlik ki, işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızın hər bir nöqtəsinin elektrik enerjisi ilə təmin edilməsi üçün lazım olan bütün imkanlardan istifadə ediləcək.

Razılıq hissi ilə qeyd etməliyəm ki, Azərbaycanın güclü energetik potensialı var və bu iqtisadi müstəqilliyimiz üçün çox vacib amillərdən hesab edilir. Biz bundan sonra da ölkədə enerji istehsalını artırmalıyıq ki, bu sahədə də xaricdən asılılığımız olmasın. Ölkədə aparılan uğurlu siyasət bundan sonradan bu strateji məsələnin həllini təmin edəcəkdir.

- Hörmətli Ziyad müəllim, müsahibəyə vaxt ayırdığınız üçün çox sağ olun!

- Maraqlı suallar idi. Suallara görə təşəkkür edirəm!

Müsahibəni apardı:
Asiman Zeynal,
Azərbaycan Dövlət İqtisad
Universitetinin 4-cü kurs
tələbəsi

14-20 yanvar 2021-ci il

Нагорно-карабахский конфликт остался в прошлом

После трехсторонней встречи президентов России, Азербайджана и премьер-министра Армении Владимир Путин, Ильхам Алиев и Никол Пашинян выступили с заявлениями для прессы.

Президент Ильхам Алиев, в частности, сказал:

«Прошло два месяца после прекращения огня, и то, что сегодня в Москве собрались лидеры трех стран, подписавших Заявление от 9-10 ноября, говорит о том, что мы настроены на результат, настроены на то, чтобы подвести черту под теми действиями, которые происходили в сентябре-ноябре. То заявление, которое сегодня подписано, говорит о наших намерениях, потому что одним из пунктов заявления по итогам прекращения военных действий было разблокирование

транспортных коммуникаций. Это та сфера, которая может придать очень большой динамизм развитию региона, а также укрепить безопасность. Потому что открытие транспортных коммуникаций отвечает интересам народов Азербайджана, Армении, России, наших соседей. Уверен, что соседние страны также активно включатся в создание транспортных коридоров и разветвленной сети транспортных артерий в нашем регионе. Мы должны и дальше стремиться к тому, чтобы находить те сферы деятельности, которые бы дали быстрый эффект и нацелены на результат.

В целом хотел бы сказать, что совместное Заявление от 9 ноября, по азербайджанскому времени 10 ноября, выполняется успешно. Большая часть пунктов этого Заявления выполнена. Российская миротворческая миссия эффективно выполняет свою работу, и за 2 месяца, за исключением небольших инцидентов, не было серьезных поводов для беспокойства. Все это вселяет уверенность в том, что, как Владимир Владимирович один раз сказал, нагорно-карабахский конфликт остался в прошлом, и мы должны думать о будущем, о том, как жить вместе по соседству, как стремиться к тому, чтобы решать вопросы разблокирования транспортных артерий и в будущем укреплять региональную стабильность и безопасность.

Еще раз выражаю, Владимир Владимирович, благодарность за приглашение и считаю, что встреча была очень полезной и плодотворной. Спасибо».

Ильхам Алиев: Открываются новые перспективы, которые мы... раньше не могли представить

11 января в Москве состоялась двусторонняя встреча президента Азербайджана Ильхама Алиева и президента России Владимира Путина. Приветствуя президента Ильхама Алиева, президент Владимир Путин сказал:

- Уважаемый Ильхам Гейдарович, еще раз приветствую Вас в Москве и еще раз хочу Вас поблагодарить за то, что Вы приняли предложение, приехали в столицу России. Естественно, самым важным событием прошлого года является тяжелая ситуация и тяжелое ее течение в Нагорном Карабахе. Но я хочу выразить удовлетворение тем, что нам все-таки удалось прекратить боевые действия, кровопролитие. И, как только что мы говорили по поводу результатов работы сегодняшнего дня, и миротворческая миссия выполняет свою функцию, и ситуация в целом постепенно нормализуется. А то, что сегодня мы вышли на подписание совместного заявления, в основе которого лежит стремление к урегулированию ситуации на длительную перспективу, на мой взгляд, это чрезвычайно важно.

Но вне контекста событий, связанных с нагорно-карабахским урегулированием, у нас существует и двусторонняя повестка. И в этой связи хотел бы отметить еще раз и выразить слова благодарности за совместную работу, которая связана с тем, как мы отметили 75-летие Победы в Великой Отечественной войне. Это было очень ярким событием для всех наших стран, для всех стран на постсоветском пространстве, потому что все мы принимали участие в борьбе за свободу, независимость тогда нашей общей Родины.

Сегодня отношения между Россией и Азербайджаном развиваются весьма успешно. Это касается прежде всего экономической составляющей. У нас очень много направлений совместной работы и много совпадающих интересов по этому направлению - по направлению экономики. Я очень рассчитываю на то, что работа в целом по урегулированию ситуации на Южном Кавказе пойдет на пользу, безусловно, как я уже только что сказал, и нашим двусторонним отношениям. Исхожу из того, что это урегулирование позволит нам еще теснее, еще на более системной основе выстраивать наши отношения не только в экономике, но и в гуманитарной сфере.

Еще раз хочу Вас поблагодарить за то, что Вы сегодня в Москве.

Президент Ильхам Алиев сказал:

- Спасибо, уважаемый Владимир Владимирович.

Всегда приятно находиться в столице России, и я хотел бы еще раз выразить благодарность за приглашение, а также за инициативу проведения трехсторонней встречи. Она оказалась очень полезной и, считаю, плодотворной, потому что по итогам встречи мы вышли на подписание заявления.

Это уже второе заявление, которое подписано спустя два месяца после окончания войны и которое по существу подводит черту под тем, что происходило в прошлом году. Заявление нацелено на создание совершенно новой ситуации

в нашем регионе, разблокирование транспортных коммуникаций. Для нас это имеет большую важность, поскольку таким образом после более чем 30 лет Азербайджан посредством транспортных коммуникаций через территорию Армении будет иметь сообщение с Нахчыванской Автономной Республикой Азербайджанской Республики. Армения будет через территорию Азербайджана иметь железнодорожный выход на Россию, на Иран. Также через Нахчыванскую Автономную Республику мы будем иметь выход на турецкий рынок, и также турецкие и российские железнодорожные артерии соединятся. То есть это заявление открывает огромные перспективы.

Уверен, что рабочая группа, которая сегодня нами создана, будет эффективно работать, докладывать нам периодически о реализации проектов. Там не один проект - несколько. Уверен, что все они будут реализованы.

Хотел бы выразить Вам еще раз благодарность за личное участие в остановке военных действий и подписании Заявления от 9 ноября. Считаю, что Вы как лидер России, как сосед и Армении, и Азербайджана вновь продемонстрировали волю, решимость, мудрость. И сегодняшняя встреча по Вашей инициативе еще раз говорит о том, какое большое внимание Вы уделяете этому вопросу. Естественно, это нас очень радует, потому что от урегулирования конфликта между Арменией и Азербайджаном, который уже остался в истории, во многом будет зависеть позитивная динамика развития ситуации во всем регионе. Открываются совершенно новые перспективы, которые мы даже, может быть, раньше не могли представить.

Что касается двусторонних отношений, несмотря на тяжелый год, связанный с пандемией, у нас все-таки спад товарооборота не очень значительный. Уверен, что в этом году мы это все компенсируем. И очень большая, обширная повестка дня, и в том числе в экономической сфере. В политической сфере давно уже Азербайджан и Россия - стратегические партнеры, и активное участие России в прекращении войны, а также в миротворческой миссии говорит именно о том, что это отношения стратегического партнерства, долгосрочные, которые имеют очень хорошую динамику.

Вы отметили гуманитарное сотрудничество между нашими странами. Оно всегда отличалось большой искренностью, эффективностью и также нацеленностью на конкретный результат. И по всем другим сферам мы настроены на очень эффективное сотрудничество в этом году и в последующие годы.

Ситуация, которая сложилась между Арменией и Азербайджаном складывалась на протяжении многих лет, в конечном итоге разрешилась. Я уверен, что не будет никаких попыток с армянской стороны ревизии Заявления от 9 ноября, с тем чтобы оба народа нашли в себе волю и мудрость думать о будущем и о примирении. Еще раз спасибо за приглашение и за эту инициативу.

Эрдоган: «Мы реализовали за 44 дня то, что Минская группа не смогла сделать за 30 лет»

“Даже с 30-летней задержкой мы обеспечили торжество справедливости в Нагорном Карабахе, достижение стабильности, к которой стремились регион”. Об этом президент Турции Реджеп Тайип Эрдоган заявил на встрече с послами стран Евросоюза в Анкаре.

“Мы помогли решить проблему, которую Минская группа не могла решить в течении 30 лет, помогли нашим изгнанным со своих территорий азербайджанским соотечественникам вновь вернуть свои земли. При поддержке Турции за 44 дня реализовалось то, что Минская группа не смогла решить за 30 лет”, - отметил глава государства.

Гендиректор ИСЕСКО назвал трагедией увиденное на освобожденных территориях Азербайджана

Увиденное нами на освобожденных территориях Азербайджана - настоящая трагедия. Разрушение религиозных храмов неприемлемо, сказал находящийся с визитом в Азербайджане гендиректор Исламской организации по вопросам науки, образования и культуры (ИСЕСКО) Салим бин Мухаммед аль-Малик. «Посетив освобожденные земли, мы увидели, что все села, поселки, исторические и религиозные памятники разрушены. Разрушение, осквернение мечетей и религиозных храмов, вандализм в отношении них недопустимы... Уверен, что все разрушенные на этих территориях религиозные и культурные памятники будут восстановлены. Разумеется, религиозные убеждения людей не должны подвергаться дискриминации, а храмы

каждой религии должны уважаться не только на уровне государства и региона, но и на глобальном уровне», - сказал генсек ИСЕСКО. По его словам, прежде всего правительством Азербайджана должны быть направлены определенные запросы, которые затем будут оценены комитетом независимых экспертов: «Включение памятников культурного наследия Азербайджана в Список всемирного исламского наследия также означает, что эти культурные объекты и религиозные памятники будут охраняться ИСЕСКО. Наша главная цель - защита культурных и религиозных памятников. При этом хотим подчеркнуть, что мы охраняем религиозные памятники всех религий».

Азербайджан приглашен на римский саммит G20

Азербайджан получил приглашение для участия на саммите G20 («Группа двадцати»), где в 2021 году председательствует Италия. Мероприятие пройдет в Риме 30-31 октября.

На данный момент для участия в саммите приглашены 38 стран: от Азербайджана до Чада, от Дании до Лаоса, от Швеции до Зимбабве. На встречи также приглашаются представители

ООН, ЕС и основных международных валютно-финансовых институтов.

В период председательства Италии в группе ведущих экономических держав (на их долю приходится 60% населения мира и 80% мирового ВВП), обозначены такие задачи, как обеспечение устойчивого и равноправного развития, защита окружающей среды, а также противостояние новым угрозам, в том числе таким, как санитарные кризисы. Девиз итальянского председательства — «Люди, планета, процветание».

Напомним, что постоянными членами G20 являются Аргентина, Австралия, Бразилия, Канада, Китай, Франция, Германия, Индия, Индонезия, Италия, Япония, Мексика, Южная Корея, Россия, Саудовская Аравия, ЮАР, Турция, Великобритания, США и ЕС.

Azərbaycan-Türkiyə strateji əməkdaşlığı: “Sənaye 4.0” inqilabının reallıqları

Azərbaycan Respublikası ilə Türkiyə Respublikası arasında mövcud olan isti münasibətlərin davamı olaraq, “Sənaye 4.0” sahəsində əməkdaşlıq hər iki dövlət arasında qarşılıqlı ticarətdə logistika, gömrük və texniki tənzimləmə, qarşılıqlı investisiya imkanları, istehsal və biznes əlaqələrinin tələb olunan standartlara uyğunlaşdırılması kimi məsələlərdə prioritet olaraq qiymətləndirilir.

Qarşılıqlı iqtisadi və xüsusilə də biznes əlaqələrinin sürətləndirilməsi baxımından birgə model müəssisələr olaraq kiçik müəssisələrin qurulması, innovativ yüksək texnologiyalar əsasında hazırlanan məhsul istehsalının həyata keçirilməsi məqsəduyğun hesab edilə bilər. Bu prosesdə “Sənaye 4.0” sahəsində müvafiq tələblərə uyğun müəssisələrdə müasir biznes modelinin qurulması, məhsul keyfiyyətinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması və innovativ fəaliyyətlərin artırılması kimi üstün nəticələr əldə edilə bilər.

Nəzərə almaq lazımdır ki, Türkiyə Respublikasının bu istiqamətdə müvafiq təcrübəsi vardır. Türkiyə Respublikası geosiyasi vəziyyəti düzgün qiymətləndirərək, 1970-ci illərdən başlayaraq ASELSAN, TÜBİTAK, HAVELSAN, TÜRKİSH AEROSPACE, GİRSAN, ROKETSAN, FNSS və məşhur Bayraktar dronlarının istehsalçısı olan BAYKAR kimi hərbi sahədə fəaliyyət göstərən şirkətlərə yüksək texnologiyaların inkişafı üçün dövlət səviyyəsində xüsusi yer ayırmışdır.

Bu istiqaməti nəzərə alaraq ölkəmizdə Hərbi-Sənaye Kompleksinin yenilənməsi, müdafiə sənayesi sahəsində birgə istehsal güclərinin yaradılması, özəl sektorun bu sahədə təşviqi və bu istiqamətdə startapların stimullaşdırılması bir istiqamət kimi nəzərə alınə bilər. Azərbaycanın bu sahədə özəl sektorun inkişafı üçün Türkiyə təcrübəsindən faydalanmasının dövlətimizin müdafiə qabiliyyətinin möhkəmlənməsinə, eyni zamanda, qarşılıqlı əməkdaşlığa böyük təsiri ola bilər. Nəticə etibarilə bu sahədə istehsalın xarici ölkələrdən asılılığını azaltmaq və ya tam aradan qaldırmaq məqsədi ilə yuxarıda qeyd edilən şirkətlərlə iş birliyiin həyata keçirilməsi sənaye məhsuldarlığını artırə bilər.

Süni intellekt və müxtəlif sahələrdə robot texnologiyasının artması, “3D Printing”, dronlardan istifadə, bərpa olunan enerjiddən istifadənin, elektrikli maşınların artması, sürücüsüz nəqliyyat vasitələrinin istehsal zərurəti bu istiqamətlərdə fəaliyyəti vacib edir.

Təhlillər göstərir ki, müxtəlif sahələrdə robot texnologiyalarının tətbiqi, aşağı və orta səviyyəli işçi qüvvələrinin öz iş yerlərini itirmə riskini artırsə da, digər tərəfdən biznesin ən fərqli sahələrində yeni imkanların yaranmasını ehtivə edir. Belə bir halda, yuxarıda qeyd edilən sahələrin inkişafına dövlət dəstəyi və investisiyaların yönəldilməsi lazımdır.

Robot və kompüterlərin qarşılıqlı əlaqədə olduqları tapşırıqları yerinə yetirən məlumat banklarının qurulması ilə yanaşı, IT şirkətlərinin və startapların inkişafını dəstəkləmək, təhsil sistemini “Sənaye 4.0” modelinə uyğunlaşdırmaq, həmçinin telekommunikasiya sisteminin, stabil texnoloji bazarın gücləndirilməsi, daim yenilənməsi və bu istiqamətdə peşəkarlar nəslinin yetişdirilməsinin qeyd edilən sahədə effektivliyi artıracağını düşünürük.

Tez bir zamanda “Sənaye 4.0” sferasına uyğunlaşdırılmış operativ “Yenidən ixtisaslaşma proqramları”nın yaradılması, tədris və təlim mərkəzləri vasitəsilə risk altına düşən təbəqələrin bu proqrama cəlb edilməsi vacibdir. Bu mənada müxtəlif ixtisasların rəqəmsallaşması nəticəsində yaranan rəqəmsal marketoloq, dron pilotu, 3D printer texniki, virtual real-

lıq üzrə dizayner, rəqəmsal reabilitasiya məsləhətçisi, ağıllı evlərin texniki və s. kimi istiqamətlərdə kadrların hazırlanması baxımından birgə layihələrin icra edilməsi məqsəduyğundur.

Sənaye müəssisələrinin rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsi və satış bazarlarının, o cümlədən beynəlxalq satış bazarlarının təmin edilməsi, investisiyaların, beynəlxalq ticarətin təşviqi, insan resurslarının inkişafı, infrastrukturun qurulması, xüsusi iqtisadi zonaların, birgə sənaye parklarının və klasterlərinin yaradılması, müasir texnologiyaların, bilik (menecment, IT, robotlaşma, mühəndislik, elektroenergetika, marketing və satış sahələri) və təcrübənin transferi kimi spesifik dəstək tədbirlərindən də istifadə edilə bilər. Qlobal dəyər zəncirində iştirak nöqtəyi-nəzərindən isə ağır sənaye və maşınqayırma sektorunda investisiyaların stimullaşdırılması vacibdir. Bunun üçün isə kapital və digər maliyyə stimullarının verilməsi, sənaye şirkətlərinin nizamnamə kapitalına vençur investisiyalarının cəlb edilməsi, yerli müəssisələrin rəqabətli qiymətlərlə əsas materiallarla təmin edilməsi və müxtəlif vergi güzəştlərinin tətbiq edilməsi zəruridir. Aparılan təhlillər göstərir ki, nəqliyyat maşınqayırması və digər ağır sənaye məhsullarına regionda böyük tələbat vardır. Bu tələbatı nəzərə alaraq nəqliyyat maşınqayırması və ağır sənaye məhsullarının birgə istehsalı həyata keçirilə bilər. Bunun üçün ölkəmizdə investisiya mühitinin daha da yaxşılaşdırılması, biznes proseslərinin tənzimləyən prosesdurların sadələşdirilməsi, xarici investisiyalar üçün əngəl yaradan inzibati maneələrin aradan qaldırılması və təminat sisteminin təkmilləşdirilməsi, investisiyaların təşviqi istiqamətində tədbirlərin davam etdirilməsi məqsəduyğundur. Texnoloji avadanlıq və istehsal proseslərinin yenilənməsi, əmək məhsuldarlığının artırılması, həmçinin ümumi satışda innovativ məhsulların payının beynəlxalq göstəricilər səviyyəsinə qaldırılması nəticə etibarilə investisiya qoyuluşundan bilavasitə asılıdır. Bu mənada beynəlxalq təcrübədə tətbiq olunan, yeni maliyyəlaşma mexanizmlərinin, o cümlədən startapların, vençur fondların, “mələk investorlar”ın (“angel investor”), etimad fondlarının (“trust fund”) innovasiya yönümlü maşınqayırma tətbiqi və özəl sektorun, müxtəlif investorların birgə maliyyələşdirmə imkanlarından istifadə edilməsi məqsəduyğundur ola bilər. İki dövlət arasında özəl kapital fondları (private equity fund) yaradıla bilər.

Eyni zamanda, keyfiyyət və müştəri məmnunluğu kimi meyarları nəzərdə tutan birgə sənaye brendlərinin hazırlanması və bu brendlərin xarici ölkələrdə tanınması üçün tədbirlərin görülməsi ni vacib hesab edirik.

Hər iki ölkənin malik olduğu imkanlardan tam yararlanaraq, innovativ həllər vasitəsilə regionda Rəqəmsal Trasformasiya Mərkəzinin (RTM) yaradılması imkanı böyükdür.

Yeyinti, yüngül, xüsusilə tekstil və məişət texnikası, o cümlədən televizor istehsalı sahələrində kiçik və orta biznesin inkişaf etdirilməsi məqsədilə birgə müəssisələrin yaradılması da əməkdaşlıq istiqamətlərindən ola bilər.

Nəticə etibarilə, Türkiyə Respublikası ilə əməkdaşlığın gücləndirilməsi və eləcə də “Sənaye 4.0” sahəsində əməkdaşlığa dair vahid konsepsiyanın (proqramın) hazırlanması baxımından beynəlxalq standart və prosesdurların sənayedə daha geniş tətbiqini, qabaqcıl texnologiyaların transferi və mənimənilməsinə və yerli müəssisələrdə innovativ fəaliyyətin dəstəklənməsinə vacib hesab edirik.

Asif Həsənov, i.f.d.

14-20 yanvar 2021-ci il

R.T.Ərdoğan: Əsas hədəfimiz Avropa İttifaqına tamhüquqlu üzv olmaqdır

“Min ildir ortaq coğrafiyanı paylaşırıq, eyni mədəniyyətin hövzəsindən bəslənirik. Türk tarixini Avropasız oxumaq mümkün olmadığı kimi, Avropa tarixini də Türkiyəsiz anlamaq mümkün deyil”.

Bunu Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Avropa İttifaqı ölkələrinin Ankaradakı səfirləri ilə görüşdə deyib.

“Millət olaraq gələcəyimizi Avropa ilə birgə təəvvür edirik. Bu mənada 60 ilə yaxındır Avropa İttifaqının tam üzvü olmaq üçün mübarizə aparırıq. Bu prosesdə qarşılaşdığımız ikili standartlar və haqsızlıqlara baxmayaraq, əsas hədəfimiz olan tam üzlükdən heç vaxt vaz keçməmişik”, – o vurğulayıb.

Amerika bankı Trampın 5.3 mln. dollarlıq hesablarını bağlayıb

Nyu-Yorkda yerləşən “Signature Bank” ABŞ prezidenti Donald Trampın 5,3 milyon dollarlıq iki şəxsi hesabını bağlayıb.

Bank ABŞ Konqresinin binasına basqın edilməsi fonunda Amerika liderini erkən istefaya çağırıb. Qeyd edək ki, Trampın səlahiyyət müd-

dəti 20 yanvarda başa çatır.

“Biz ABŞ prezidentinə vəzifəsindən istefa verməyi tövsiyə edirik. Bu, ölkəmizin və bütün amerikalıların maraqlarına cavab verərdi”, – deyə bankın açıqlamasında bildirilir.

Almaniyanın “Deutsche Bank” da Donald Tramp və “Trump Organization” şirkəti ilə əməkdaşlıq etmədən imtina edib. Bu bankda ABŞ liderinin 2023 və 2024-cü illərdə ödəməli olduğu 300 milyon dollarlıq üç borcu var. Xatırladaq ki, daha əvvəl “Twitter”də həmişəlik olaraq Trampın hesabını bağlamaq qərarına gəlmişdi. Şirkət bu addımını Kapitoliya binasında baş verən hadisələrin Trampın təhriki ilə baş verməsi ilə izah edir.

Nümayəndələr Palatası Trampın impiçmentini tələb edən qətnamə qəbul edib

ABŞ Nümayəndələr Palatası vitse-prezident Mayk Pensdən hazırkı prezident Donald Trampın vəzifəsindən uzaqlaşdırılmasını tələb edən qətnamə qəbul edib. Bu barədə məlumatı “Vedmosti” yayıb.

Qeyd edək ki, Pens palatanın sədri Nensi Pelosiyə məktub göndərərək, prezidentin vəzifələrini icra edə bilməməsi ilə bağlı Konstitusiyaya 25-ci düzəlişin tətbiq edilməsini rədd edib.

Pens Trampın prezidentlik müddətinin bitməsinə səkkiz

gün qaldığını və bu cür hərəkətlərin dəhşətli hadisəyə çevriləcəyini vurğulayıb.

Onun sözlərinə görə, düzəlişin tətbiqi cəza və ya qəsb deyil. Xatırladaq ki, ABŞ-da prezident seçkiləri 3 noyabrda keçirilib. Dekabrın 15-i seçicilər kollegiyası Baydenin qələbəsini təsdiq edib. O, 306 seçici sayı toplayıb. Yanvarın 6-da ABŞ Konqresi Baydenin qalib gəldiyini açıqlayıb. Tramp səsvərmənin nəticələrini tanımır və onların saxtalaşdırıldığını söyləyib.

Eyni gündə Tramp tərəfdarları Vaşinqtonda ona dəstək olmaq üçün etiraza çıxıblar. Onlar Konqresin binasına basqın ediblər və ölkədə keçirilən seçkilərin nəticələrinin təsdiq edilməsi prosesinə mane olublar. Daha sonra Konqres Cozef Baydenin prezident seçkilərində qalib gəldiyini təsdiq edib. Kapitoliya hücumundan sonra Konqresdəki demokratlar Trampı qıyam qaldırmaqda günahlandırılıb və onun impiçmentini tələb etməyə başlayıblar.

2020-ci ildə global təbii qaz hasilatı 3,6 % azalıb

Keçən il global təbii qaz hasilatı illik müqayisədə 3,6% azalaraq 3 trilyon 918 milyard kubmetrə düşüb. Buna karbohidrogenlərin qiymətinin aşağı olması təsir edib. Bu barədə “Oil & Gas Journal” “Rystad Energy”nin hesabatuna istinadən məlumat verib. Karantin məhdudiyyətlərinə baxmayaraq, aşağı qiymətlər təbii qazı enerji sektorunda rəqabətədavamlı edib və daha böyük enişin qarşısını alıb. Keçən il global təbii qaz istehlakı 3 trilyon 840 milyard kubmetr (2019-cu

illə müqayisədə 2,5% azalma) təşkil edib. Asiyada tələbat nisbətən yüksək olaraq qalarkən, Avropada qaz istehlakı illik müqayisədə təqribən 7% (40 milyard kubmetr) azalıb. Azalma üzrə sonrakı pillədə Afrika (-26 milyard kubmetr) gəlir. 2020-ci ildə mayeləşdirilmiş təbii qazın (LNG) istehsal gücü 5% artaraq ildə 464 milyon tona çatıb. Karantin məhdudiyyətlərinə baxmayaraq, global LNG idxalı 2020-ci ildə 3% artaraq 363 milyon tona çatıb. “Rystad Energy”nin proq-

nozlarına görə, 2040-cı ildə global təbii qaz istehsalı 24% artaraq 4 trilyon 857 milyard kubmetrə çatacaq. Artımın əsas hissəsi Şimali Amerikada (2020-ci ildə 410 milyard kubmetr), Rusiyada (190 milyard kubmetr) və Yaxın Şərqdə (185 milyard kubmetr) olacaq. Proqnozlara görə, 2040-cı ilədək global təbii qaza olan tələbat 26% – 4 trilyon 867 milyard kubmetrə qədər artacaq. Ən böyük artım Asiyada (2020 ilə nisbətən +537 milyard kubmetr) qeydə alınacaq.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN

Akademik Ziyad Səmədzadə Rüfət Məmmədova atası

TOFIQ KİŞİNİN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Professor Elşən Hacıadə Rüfət Məmmədova atası

TOFIQ KİŞİNİN

vəfatından kədərləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Azərbaycan İqtisadçılar İttifaqı və “İqtisadiyyat” qəzetinin kollektivi Rüfət Məmmədova atası

TOFIQ KİŞİNİN

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verirlər.

Təsisçi:

Akademik Ziyad SƏMƏDZADƏ

Baş redaktor:

Aytən SƏMƏDZADƏ

ELMİ-REDAKSİYA ŞURASI:

Ziyad Səmədzadə, Ayten Səmədzadə, Akif Musayev, Qüdrət Kərimov, Elşən Hacıadə, Elşad Səmədzadə, Məhəş Əhmədov, Müşfiq Atakişiyev, Bəyalı Ataşov, Rüfət Quliyev, Mirqasım Vahabov, Süleyman Qasımov, Ədalət Muradov, Vahid Novruzov, Aydın Hüseynov, Rəsul Balayev, Cahangir Qocayev, Abbas Əliyev

Dizayner:
Lamiyə NƏBİYEVƏ

Redaksiyanın ünvanı:
Əliyar Əliyev küçəsi, 7
Redaksiya: +99412 566 09 60
Faks: +99412 514 14 27
Mühasibatlıq:
+99412 566 63 08

Dərc olunan materiallardakı fikirlər Azərbaycan dövlətinin mənafeyinə uyğun gəlməlidir. “İQTİSADİYYAT” qəzetinin kompüter mərkəzində yığılmış və səhifələnmiş, «Azermidia» MMC nəşriyyatı mətbəəsində çap edilmişdir. Lisenziya: 022201; İndeks: 0355; Tiraj: 2500